

Bilaga 1: Lista över kartlagda insatser i socialtjänsten

Inventering Socialtjänstinsatser (2021)

Innehåll

1	Bakgrund till listan över insatser	3
2	Verksamhetsområde äldre	4
2.1	Boendeformer / insatser i boendet.....	4
2.2	Individ- och/eller gruppinsatser.....	12
2.3	Utbildningsinsatser / informationsinsatser	16
2.4	Övriga insatser	17
3	Verksamhetsområde barn och unga	27
3.1	Individ- och/eller gruppinsatser.....	27
3.2	Placeringsinsatser / insatser under placering	51
3.3	Uppsökande insatser	60
3.4	Övriga insatser	62
4	Verksamhetsområde funktionshinder.....	66
4.1	Boendeinsatser	66
4.2	Individ- och/eller gruppinsatser.....	72
4.3	Övriga insatser	74
5	Verksamhetsområde missbruk och beroende	81
5.1	Behandlingshem / Boendeinsatser	81
5.2	Individ- och/eller gruppinsatser.....	85
5.3	Övriga insatser	99
6	Verksamhetsområde socialpsykiatri.....	102
6.1	Boendeinsatser	102
6.2	Individ- och/eller gruppinsatser.....	106
6.3	Övriga insatser	111
7	Verksamhetsområde våld i nära relationer.....	117
7.1	Boendeinsatser	117
7.2	Individ- och/eller gruppinsatser.....	120
7.3	Övriga insatser	129

1 Bakgrund till listan över insatser

Denna bilaga ger förklaringar till de insatser som identifierats kopplat till enkäten ”kartläggning av insatser inom socialtjänsten”. De listade insatserna har tagits fram med hjälp av en dokumentanalys samt genom dialog med experter från SKR och från RSS-nätverken för respektive verksamhetsområde. Dokumentanalysen utgår framför allt från insatser som beskrivs av exempelvis Socialstyrelsen, SBU andra myndigheter och i vissa fall av enskilda kommuner. Beskrivningarna varierar i längd och karaktär beroende på de beskrivningar som återfinns i respektive källa. Vissa mer generella insatser saknar dessutom förklaringar.

Metoder som används inom en insats har inte räknats som en insats i sig.

Denna lista låg till grund för en enkätundersökning som genomfördes under hösten 2021. Enkäterna syftade till att inventera vilka av de kartlagda insatserna som kommunerna erbjudits till invånarna åren 2016–2020. Det bör noteras att listan inte har uppdaterats utifrån de kommentarer och tillägg som kommunerna inkom med genom enkäterna.

2 Verksamhetsområde äldre

Notera att stöd som ges specifikt till personer med funktionsnedsättning eller som är i behov av insatser inom socialpsykiatri listas under dessa verksamhetsområden. Vid behov, samordna därför gärna era svar med dem som fyller i enkäten inom verksamhetsområde funktionshinder och socialpsykiatri.

2.1 Boendeformer / insatser i boendet

Hemtjänst och hemtjänstinsatser

Insats	Förklaring	Källa
Dagverksamhet	Bistånd i form av sysselsättning, gemenskap, behandling eller rehabilitering utanför den egna bostaden. Med dagverksamhet avses inte öppen verksamhet, som t.ex. kaféverksamhet och andra former av träffpunkter.	Socialstyrelsen (2008) ”Termbanken”
Dagverksamhet anpassad för personer med demenssjukdom	Samlingsnamn för verksamheter som bedrivs under dagtid, ibland även på helger. Inriktningen varierar från rehabilitering till samvaro och gemenskap	Socialstyrelsen (2016) ”Din rätt till vård och omsorg. En vägvisare för äldre”

Insats	Förklaring	Källa
Dagverksamhet anpassad för yngre personer med demenssjukdom	Syftet med dagverksamhet är att erbjuda personer med demenssjukdom gemenskap och aktivering för att ge dem möjlighet att bo kvar i sitt hem. Verksamheten kan också bidra till social samvaro, struktur och innehåll i dagen. Detta kan till exempel vara att med stöd av vård- och omsorgspersonal få delta i aktiviteter som varit och är av betydelse för personen. Yngre personer kan initialt ha behov av mer fysisk utmanande aktiviteter.	Socialstyrelsen (2020) ”Dagverksamhet för personer med demenssjukdom. En vägledning”
Hemtjänst	Bistånd i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad eller motsvarande	Socialstyrelsen (2008) ”Termbanken”

Insats	Förklaring	Källa
Hemtjänst, demensprofilerade hemtjänstlag/eller hemtjänstteam	Demensprofilerade hemtjänstlag är specifikt inriktade på vård och omsorg av personer som lever med en demenssjukdom i det egna hemmet. Den vård- och omsorgspersonal som arbetar i dessa arbetslag har ofta ett specialintresse för att arbeta med denna grupp av omsorgstagare	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Generella Serviceinsatser	Med serviceinsatser avses praktisk hjälp med hemmets skötsel, städning, tvätt, disk och hjälp med inköp och ärenden. Här ingår även hantering av hushållssopor och källsortering.	Stockholms stad (2015) Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg
Digitalt stöd för matinköp	Matinköp via e-handel	Trollhättans stad, trollhattan.se (hämtad maj 2021)
Hjälp vid måltid	Hjälp vid måltid innefattar exempelvis stöd för att tillreda måltid i kombination med ett måltidstöd av hemtjänstpersonal med sällskap, beröring, uppmuntran, mimik, initiering och anpassad fysisk miljö.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom” (för insats kallad anpassad måltidsmiljö i ordinärt boende)

Insats	Förklaring	Källa
Fixarservice, fixartjänst	<p>Insats för att stödja kvarboende äldre personer. Exempel på vad fixartjänst kan hjälpa till med:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ta ner och sätta upp gardiner • Byta glödlampor och säkringar • Hämta saker från källare och vind • Sätta upp tavelkrokar • Ordna med sladdar och mattkanter • Ordna med balkonglådor 	<p>SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; Sundbyberg.se</p>

Insats	Förklaring	Källa
Förebyggande hembesök hos äldre	Förebyggande hembesök syftar till att bibehålla självständighet och hälsa hos äldre personer som bor kvar i hemmet. Innehållet i hembesöken varierar mellan olika verksamheter och länder. De kan innefatta information om, hur kommunens äldreomsorg fungerar, fallförebyggande åtgärder, risker i hemmet, aktiviteter i närområdet och/eller livsstilsrelaterade faktorer som motion, sömn, kost och näring.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Följeslagare inom hemtjänst	Insats för att individen ska kunna ta sig till och från exempelvis läkare och tandläkare.	Stockholms stad (2015) ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg”
Hjälp att genomföra ärenden	Hjälp att genomföra ärenden kan till exempel handla om hjälp att genomföra bankärenden och apoteksärenden	Stockholms stad (2015) ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg”

Insats	Förklaring	Källa
Ledsagning för kulturella och sociala aktiviteter	Insats för att individen ska kunna delta i samhällets gemenskap. Ledsagning för äldre personer avser i första hand ledsagning till sociala och kulturella aktiviteter.	Stockholms stad (2015) ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg”
Matdistribution	Leverans av färdiglagad mat till individer i ordinärt boende.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen; Socialstyrelsen” (2020) ”Statistik om socialtjänstinsatser till äldre 2019”; Nacka kommun, nacka.se (hämtad maj 2021)
Personliga omvårdnadsinsatser	Personliga omvårdnadsinsatser ska tillgodose grundläggande behov. Insatsen ges till den enskilde som inte längre klarar av att självständigt sköta sin hygien, klädsel och eller sina toalettbesök.	Kumla kommun, kumla.se (hämtad maj 2021)

Insats	Förklaring	Källa
Tillsyn	Insats om den enskilde är i behov av att någon ser till dem för att säkerställa att allt är bra.	SBU (2019) Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen; Sollentuna kommun (2016) "Riktlinjer för avdelning äldreomsorg (socialtjänstlagen)"

Boende och insatser i boende

Insats	Förklaring	Källa
Särskilt boende, vård- och omsorgsboende	Den som på grund av fysiska och medicinska skäl har behov som kräver särskild vård och omsorg ska erbjudas plats vid ett vård- och omsorgsboende med inriktning mot somatiska sjukdomar. Detta under förutsättning att den enskilde inte har någon sjukdomsdiagnos som kräver särskild specialistkunskap, exempelvis demensdiagnoser.	Stockholms stad (2015) "Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg"

Insats	Förklaring	Källa
Särskilt boende, vård och omsorgsboende anpassat för personer med demenssjukdom	Ett särskilt boende kan tillgodose omfattande behov av tillsyn och omvårdnad när det för den enskilde inte längre är möjligt att bo kvar i ordinärt boende, trots olika stödinsatser. I boendet kan omfattande vård och omsorg ges dygnet runt. Med ett boende som är anpassat för personer med demenssjukdom avses boenden som är småskaliga och vars boendemiljöer är inkluderande.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Biståndsbedömt trygghetsboende och /eller servicehus	Insatsen är en boendeform för äldre människor som kan behöva stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering.	Inspektionen för vård och omsorg, ivo.se (hämtad maj 2021)
Växelvård/ korttidsboende	Växelvård/korttidsboende innebär att den äldre varvar hemmaboende med periodvis vistelse på korttidsboende. Syftet kan vara rehabilitering och/eller avlösning för anhöriga.	Socialstyrelsen (2016) ”Din rätt till vård och omsorg. En vägvisare för äldre”

Insats	Förklaring	Källa
Vårdhund/ vårddjur för personer i särskilt boende	Syftet med insatsen är att förbättra äldres hälsa och välbefinnande, i särskilda boenden.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Digitala vårddjur	Digitala vårddjur innefattar exempelvis robotkatt och robotsäl	Lindesbergs kommun, lindesberg.se

2.2 Individ- och/eller gruppinsatser

Insatser riktade till äldre

Insats	Förklaring	Källa
Generella enskilda stödsamtal till äldre utan manual		
Generella gruppsamtal till äldre utan manual		
Psykosociala stödprogram i grupp för personer med demenssjukdom	Psykosociala stödprogram i grupp är ledarledda sammankomster där personer med demenssjukdom träffas och utbyter erfarenheter och tankegångar med varandra.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”

Insats	Förklaring	Källa
Träffpunkter, mötesplatser, café och liknande	Mötesplatser och träffpunkter där den enskilde kan träffa andra och umgås, lära sig nya saker eller delta i olika aktiviteter	Borås stad. Boras.se (hämtad maj 2021)

Insatser riktade till äldre och anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Generell familjerådgivning	Psykosocial insats för anhöriga	Socialstyrelsen (2012) ”Stöd till anhöriga som vårdar de mest sjuka äldre”
Relationsbaserat stödprogram tillsammans med person med demenssjukdom	Syftet är att bibehålla relationens kvalitet och påverka välbefinnandet och förmågan att hantera den gemensamma vardagen med demenssjukdom. Åtgärden kan till exempel ges som ett samtalsstöd i grupp tillsammans med andra par av anhöriga och personer med demenssjukdom.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”

Insatser riktade till anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Generella anhöriggrupper utan särskild manual	I en anhöriggrupp kan den anhörige få hjälp att förstå och acceptera. Grupperna kan ge stöd i form av kunskap om exempelvis demens, lära anhöriga att hantera krävande situationer, ge information om rättigheter och villkor för stöd, att samordna insatser, psykologiskt stöd samt sociala kontakter.	SBU (2016) "För närstående till långvarigt sjuka äldre"
Generella stödsamtal utan särskild manual		
Stöd till hälsa, friskvård		
Kombinationsprogram med både utbildning och gruppdiskussioner	Insats med kombination av utbildning med gruppdiskussion samt strategier för att mobilisera hjälp, reducera social isolering och hantera framtida svårigheter.	Socialstyrelsen (2012) "Effekter av stöd till anhöriga som vårdar äldre med demenssjukdom eller sköra äldre"

Insats	Förklaring	Källa
Psykosociala stödprogram, anhöriga till person med demenssjukdom	Psykosociala stödprogram är ledarledda sammankomster med fokus på kommunikation och relation där anhöriga till personer med demenssjukdom träffas och utbyter erfarenheter och tankegångar med varandra.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Självhjälpsgrupp	Psykosocial insats för anhöriga	Socialstyrelsen (2012) ”Stöd till anhöriga som vårdar de mest sjuka äldre”
Stresshantering	Psykosocial insats för anhöriga	Socialstyrelsen (2012) ”Stöd till anhöriga som vårdar de mest sjuka äldre”
Stödprogram	Psykosocial insats för anhöriga	Socialstyrelsen (2012) ”Stöd till anhöriga som vårdar de mest sjuka äldre”
Träffpunkter, mötesplatser, café och liknande	Mötesplatser och träffpunkter där den enskilde kan träffa andra och umgås, lära sig nya saker eller delta i olika aktiviteter	Borås stad. Boras.se (hämtad maj 2021)

2.3 Utbildningsinsatser / informationsinsatser

Insats	Förklaring	Källa
Information om anhörigstöd / anhörigperspektiv		SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”
Utbildningar i digital teknik		
Seniordagar	Seniordagar är dagar där socialtjänsten informerar om vad som görs för kommunens äldre invånare.	Nacka kommun, nacka.se (hämtad maj 2021)
Utbildningsprogram till anhörig till person med demenssjukdom	Strukturerade informations- och utbildningsprogram behandlar demenssjukdomen och dess symtom, orsaker och förväntade utveckling (ofta i grupp). Ofta innehåller programmet utbildning i att möta olika symtom hos personen med demenssjukdom.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”

2.4 Övriga insatser

Hjälpmedel, välfärdsteknik m.m.

Insats	Förklaring	Källa
Digitala bibliotek	Insatsen innefattar utlåning av vissa digitala hjälpmedel, exempelvis utlåning av surfplattor.	
GPS-larm/mobila trygghetslarm	Larmet gör att den äldre kan gå ut själv och kan larma eller bli positionerad om hen går vilse.	Socialstyrelsen (2018) ”Kameror hos äldre gör nytta”
Hjälpmedel för alternativ och kompletterande kommunikation (AKK)	Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) stödjer kommunikation mellan människor, och hjälper personer med kommunikationssvårigheter att förstå andra och att uttrycka sig. Vanliga former av AKK är tecken som stöd, bilder, symboler, konkreta föremål, talande hjälpmedel och datorer.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; Socialstyrelsen (2017) ”Kunskapsguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Digitala bibliotek	Insatsen innefattar utlåning av vissa digitala hjälpmedel, exempelvis utlåning av surfplattor.	
Hjälpmedel för att kunna äta själv/med stöd	Det finns många olika typer av hjälpmedel som kan underlätta ätandet, exempelvis anpassade tallrikar, bestick, glas och muggar samt antiglidmattor under tallriken. Det kan också vara lättare att äta med fingrarna och måltiden bör arrangeras så att det är möjligt, om behov finns. Att dricka med sugrör kan underlätta vid vissa former av besvär	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; Livsmedelsverket (2021) ”Nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen”
Hjälpmedel för sömn/vila och koncentration	Innehåller hjälpmedel som stimulerar den äldres sinnen, och som kan göra att individen blir lugnare och mer koncentrerad	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; 1177

Insats	Förklaring	Källa
Digitala bibliotek	Insatsen innefattar utlåning av vissa digitala hjälpmedel, exempelvis utlåning av surfplattor.	
Hjälpmedel för minne/planering	Olika typer av hjälpmedel för att komma ihåg saker och planera framåt. Till exempel finns olika slags kalendrar och planeringssystem, som väggtavlor, särskilt anpassade mobiltelefoner och handdatorer. Till exempel spisvakter, påminnare för medicinering eller hjälpmedel för att orientera sig i tid eller finna föremål som tappats bort.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; 1177; SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Hjälpmedel för perception	Hjälpmedel för perception innefattar till exempel kommunikationsförstärkare som riktar ljudet från den som talar direkt in i den behövandes öra, ofta med hjälp av hörlurar. Det kan göra det lättare att koncentrera sig. De kallas också samtalsförstärkare. Det finns även andra hjälpmedel som ger stöd på ungefär samma sätt, till exempel IR-system för ljudöverföring.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; 1177

Insats	Förklaring	Källa
Digitala bibliotek	Insatsen innefattar utlåning av vissa digitala hjälpmedel, exempelvis utlåning av surfplattor.	
Hjälpmedel vid kommunikation	Hjälpmedel vid kommunikation är exempelvis olika bilder och symboler som individen kan använda istället för att prata. De kan också användas för att märka upp och visa olika saker. De finns både som små kort att sätta i till exempel en mapp och som programvara till datorer. Olika slags telefoner ingår också, till exempel högtalartelefoner, bildtelefoner och totalkonversation. Totalkonversation är en kombination av bild- och texttelefon.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; 1177
Hjälpmedel vid sinnesstimulering	Hjälpmedel där det går att stimulera ett eller ett par sinnen i taget. Syftet med sinnesstimuleringen är att genom anpassade aktiviteter finna öppningar i individens sinne och ge stimulans och upplevelser för utveckling.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; Gislaveds kommun
Fallsensorer		
Inkontinenshjälpmedel		

Insats	Förklaring	Källa
Digitala bibliotek	Insatsen innefattar utlåning av vissa digitala hjälpmedel, exempelvis utlåning av surfplattor.	
Läshjälpmedel	För att läsa och skriva finns olika stöd för att individen ska kunna hålla böcker, papper och annat material i en bra och bekväm ställning. I gruppen ingår också pennor och annat skrivmaterial. Innefattar också ljudspelare av olika slag om individen har svårt att läsa skriven text.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; 1177
Läkemedelsrobot		
Rösthjälpmedel	Innefattar exempelvis röstförstärkare för individer som har svårt att tala så högt att det hörs. Kan också vara samtalsapparater, som läser upp text som individen skriver in eller har förprogrammerat. En annan variant på detta är talsyntes, som omvandlar skriven text till tal.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; 1177

Insats	Förklaring	Källa
Digitala bibliotek	Insatsen innefattar utlåning av vissa digitala hjälpmedel, exempelvis utlåning av surfplattor.	
Syninstruktör	Hjälper med information om kurser, föreningsliv och kommunal service samt råd och stöd i kontakter med syncentral. Ger information om hur individen kan hantera synhjälpmedel. Stödjer i att träna orientering i hemmet och i närmiljö, ger råd och stöd om synnedsättningar och dess konsekvenser i vardagen.	Stockholms stad
Hörselinstruktör	Hjälper med information om kurser, föreningsliv och kommunal service, ger råd och stöd i kontakter med hörselklinik. Ger information om hur individen kan hantera hörselhjälpmedel. Ger råd och stöd om hörselnedsättningar och dess konsekvenser i vardagen.	Stockholms stad
Telefoneringshjälpmedel och hjälpmedel för andra former av telekommunikation	Hjälpmedel som till exempel kan visa vem som har ringt med bilder eller namn.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”

Insats	Förklaring	Källa
Digitala bibliotek	Insatsen innefattar utlåning av vissa digitala hjälpmedel, exempelvis utlåning av surfplattor.	
Tids- och rumshjälpmedel	Tids- och rumshjälpmedel är exempelvis klockor som ger påminnelser genom att tala eller vibrera och timers som räknar ner tiden.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; 1177
Trygghetslarm	Personburna trygghetslarm är ett tekniskt hjälpmedel för att öka tryggheten för den enskilde i dennes bostad.	Stockholms stad (2015) ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg”
Annan trygghetsskapande insats		
Trygghetskamera	Kamerorna används av hemtjänsten för att göra tillsyn på natten, istället för fysiska besök.	Socialstyrelsen (2018) ”Kameror hos äldre gör nytta”

Övriga insatser till äldre

Insats	Förklaring	Källa
Kognitiv träning	Kognitiv träning utgörs av standardiserade, regelbundna övningar under längre tid för att träna kognitiva funktioner såsom minne, språk, uppmärksamhet och problemlösning.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”

Insats	Förklaring	Källa
Fysisk träning		
Kontaktperson	Kontaktperson är en person som utses av socialnämnden med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”
Strukturerade insatser med musik, sång och dans	Strukturerade insatser för att hjälpa individer att bevara en jag-känsla och ge känsla av trygghet och lugn.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Transportservice	Syftar till att ge transport till personer som inte kan ta sig självständigt exempelvis mellan boende och sysselsättning.	Socialstyrelsen (2020) ”Dagverksamhet för personer med demenssjukdom”
Taktil massage	Taktil massage kallas även mjukmassage. Ofta är massagen koncentrerad till fingrar, händer, armar, skuldror, nacke, rygg och fötter. Massagen utförs i en lugn och rogivande atmosfär, oftast i kombination med samtal. Tiden för en massagesession varierar från cirka 6 minuter till 20–30 minuter.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”

Insats	Förklaring	Källa
Äldre direkt	Äldre direkt är en rådgivningstjänst	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”

Övriga insatser till anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Anhöriganställning	En anhöriganställd är en anhörig / närstående person som utför de insatser som individen blivit beviljad.	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; Gävle kommun, gavle.se (hämtad maj 2021)
Avlösning genom korttidsboende, respite care, växelvård	Avlösning förekommer i olika former och syftar till att reducera den anhöriges upplevelse av stress eller belastning.	Socialstyrelsen (2012) ”Stöd till anhöriga som vårdar de mest sjuka äldre”; Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Avlösning genom dagverksamhet	Avlösning förekommer i olika former och syftar till att reducera den anhöriges upplevelse av stress eller belastning.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Avlösning i hemmet	Avlösning förekommer i olika former och syftar till att reducera den anhöriges upplevelse av stress eller belastning.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”

Insats	Förklaring	Källa
Generellt socialt stöd till anhöriga	<p>Generellt socialt stöd till anhöriga är en form av socialt stöd där en stödjande person matchas med en person som annars skulle vara socialt isolerad.</p> <p>Interventionen fokuserar på emotionellt stöd och, där det är lämpligt, skyltande av information och tjänster som finns.</p> <p>Interventionen handlar om kamratskap och konversation snarare än instrumentellt stöd</p>	Socialstyrelsen (2012) ”Effekter av stöd till anhöriga som vårdar äldre med demenssjukdom eller sköra äldre”
Generella stödinsatser till anhöriga till demenssjuka	<p>Insatserna innebär olika former av stöd till personer som vårdar en närstående med demenssjukdom. Syftet är att minska risken för psykisk och fysisk ohälsa hos de anhöriga.</p>	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

3 Verksamhetsområde barn och unga

Notera att behandlingsinriktat stöd som ges till barn och unga med en egen problematik av missbruk och beroende (exempelvis MET/KBT) listas under verksamhetsområde missbruk och beroende. Övrigt stöd som ges till barn och unga listas under verksamhetsområde barn och unga, även sådant stöd som angränsar till verksamhetsområde missbruk och beroende eller våld i nära relationer. Vid behov, samordna därför gärna era svar med dem som fyller i enkäten inom verksamhetsområden missbruk och beroende samt våld i nära relationer.

3.1 Individ- och/eller gruppinsatser

Insats	Förklaring	Källa
Råd- och stöd från socialsekreteraren riktat till barnet/ den unga		
Acceptance and commitment therapy (ACT)	Vid acceptance and commitment therapy (ACT) diskuteras vad som händer när någon blir stressad	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Aggression Replacement Training (ART)	Aggression Replacement Training (ART) är ett manualbaserat preventionsprogram för ungdomar som betar sig aggressivt.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Barn i missbruksmiljö (BIM)	Barn i missbrukarmiljö (BIM) är en grupp för barn som lever eller har levt i en familj där någon dricker för mycket eller använder andra droger.	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”; Kalmar.se

Insats	Förklaring	Källa
Bekymringssamtal – orossamtal, förstagångssamtal, kontaktsamtal	Samtal som oftast sker i samverkan mellan socialtjänst och polis. I Sverige varierar omfattningen mellan ett samtal som pågår under ungefär en timme till åtta till nio samtal, ibland med ett strukturerat samtalsstöd i form av förutbestämda teman som pengar, fritid, spänning, skola, familj och vänner och självkänsla och självförtroende	Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”
Bojen	Bojen är ett grupprogram som riktar sig till barn som upplevt våld i hemmet.	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”; Socialstyrelsen (2016) ”våld. Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer”
Barns rätt som anhöriga (BRA)-samtal	Syftar till att öka barnets delaktighet och handlingsutrymme genom att erbjuda information och stöd	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Children are people too (CAP)	Children are people too (CAP) är ett grupprogram som riktar sig till barn som lever i familjer där någon är beroende av alkohol eller droger. Ett par svenska program som utvecklats ut CAP är ”Ersta vändpunkten” och Bojen.	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”
Ersta Vändpunktens barnprogram	Programmet är utvecklat för barn i åldrarna sju till tolv år som är anhöriga	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Ett nytt vägval; Kriminalitet som livsstil	Syftar till att förebygga och minska återfall i brott hos ungdomar i riskzon för kriminalitet. Ett nytt vägval ges till ungdomarna individuellt när det ges i öppenvård, och med föräldrarnas medverkan när det är möjligt	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Interpersonell psykoterapi (ITP)	Interpersonell psykoterapi (ITP) är en kort fokuserad psykoterapi där fokus ligger på hur symtom eller problem (t.ex. ångest, depression, sömnsvårigheter) hänger samman med och kommer till uttryck i nära relationer och i samspel med andra.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Kognitiv beteendeterapi (KBT)	Kognitiv beteendeterapi (KBT) är ett samlingsnamn för psykoterapier där individen tränar på att använda sig av nya beteenden och tankemönster för att minska psykologiska problem.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Krisstöd	Krisstöd syftar till att förstärka de drabbades känsla av säkerhet och trygghet, bidra till att lugna, stärka känslan av självförtroende och tillit till samhällets förmåga, stärka samhörigheten med andra drabbade och närstående och stärka de drabbades känsla av hopp.	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”; Socialstyrelsen (2018) ”Krisstöd vid allvarlig händelse”

Insats	Förklaring	Källa
Mentaliseringsbaserad terapi (MBT)	Mentaliseringsbaserad terapi (MBT) fokuserar särskilt på att öka individens förmåga att uppfatta och tolka sina egna och andras handlingar i termer av internationella mentala tillstånd. Behandlingen har sin bas i anknytningsteori, psykoanalytisk och kognitiv teori och pågår under lång tid.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Motiverande samtal (MI)	Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Psykoedukativ counselling i grupp / counselling med stödsamtal / problemorienterad psykosocial behandling	Insats i grupp där man arbetar med ”life skills” genom att exempelvis stärka prosocialt beteende.	SBU (2020) ”Insatser i öppenvård för att förebygga ungdomars återfall i brott”
rePULSE	rePULSE innefattar 10 individuella samtal där det tillsammans undersöks och identifieras vad som ligger bakom olika beteenden och känslor	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Skilda Världar	Skilda Världar är en gruppverksamhet för barn som har separerade föräldrar	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Trappanmodellen	Trappan är en modell för krissamtal med barn som upplevt våld i sin familj. Modellen utvecklades av Rädda Barnen i slutet av 1990-talet. Består av ett eller flera samtal i respektive steg, beroende på hur många som behövs (sammanlagt 3–8 samtal). Samtalen genomförs med några dagars mellanrum och varar 30–60 minuter, beroende på hur länge barnet orkar	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Traumafokuserad Kognitiv Beteendeterapi (TF-KBT)	Traumafokuserad Kognitiv Beteendeterapi (TF-KBT) är en strukturerad komponentbaserad korttidsbehandling som omfattar tre faser; en stabiliserande, en bearbetande samt en integrerande fas	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”
Utväg Skaraborg – stegen	Gruppbehandling enligt Utvägsmodellen, för barn som upplevt våld i nära relation.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Familjebehandling utan särskild manual	I familjebehandling fokuseras på familjen snarare än på barnet enskilt eller föräldrarna för sig	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Familjestöd utan särskild manual (till föräldrar och/eller andra närstående)		
Föräldrastöd utan särskild manual (till en eller båda föräldrar)		
Råd- och stöd från socialsekreteraren riktat till barnet och föräldrar/vårdnadshavare		
Anknytningsbaserad familjeterapi (ABFT)	Anknytningsbaserad familjeterapi (ABFT) är en manualbaserad specifik metod för att behandla ungdomsdepression	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Barnkraft	I barnkraft går barn och föräldrar samtidigt i varsin grupp och pratar om de vardagsproblem som kan uppstå när en förälder mår psykiskt dåligt.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Beardslee's familjeintervention	Insatsen vänder sig till familjer där en förälder lider av depression. Syftet är att få familjen att fungera bättre och att förebygga depression hos barnen. Insatsen omfattar vanligtvis sex samtal med en eller två veckors mellanrum samt uppföljande samtal efter sex månader.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Barnorienterad familjeterapi (BOF)	En psykoterapeutisk metod för barn och deras familjer. I metoden ingår kommunikationsformen tejpning.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Kort strategisk familjeterapi (BSFT)	Kort strategisk familjeterapi (BSFT) är en manualbaserad metod för familjer med ungdomar som har missbruks- och beteendeproblem. Terapin ges normalt en gång i veckan med 16 sessioner som en övre gräns	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Child Parent Psychotherapy (CPP)	Child Parent Psychotherapy (CPP) är en manualbaserad behandlingsmodell för barn som har upplevt våld i olika former eller andra traumatiserande händelser	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”

Insats	Förklaring	Källa
De otroliga årens detektivskola / Incredible Years (Dina program)	Insatsen har utvecklats för att stärka barns sociala, känslomässiga och skolförberedande kompetens genom problemlösningstrategier, att lära sig hantera känslor och att öva relationer med jämnåriga och vuxna. Insatsen kombineras med föräldrautbildningen (se nedan). Den genomförs normalt i grupp (6 barn per grupp) med 18–22 lektioner.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
De otroliga åren / Incredible years (föräldradel)	De otroliga åren (eng. the incredible years) är ett manualbaserat program med syfte att stödja föräldrar till barn med beteendeproblem eller känslomässiga problem. Insatsen innebär utbildning och träning med veckovisa gruppträffar vid minst tolv tillfällen.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”; SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
FamiljeART	FamiljeART är en variant, eller utveckling, av Aggression Replacement Training (ART) där familjen är med och skapar övningsarenor och tränar färdigheter tillsammans med sina barn.	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”

Insats	Förklaring	Källa
Familjehelger och -läger		SBU (2019) ”Missbruk och beroende av alkohol och narkotika – Kunskapsläget för utredningar och insatser inom socialtjänsten”
Familjerådslag (family group conference)	Insats där barnet och dess familj samt andra närstående samlas för att enas om en handlingsplan där barnets behov står i centrum.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Family Behavior Therapy (FBT)	Insats riktad till föräldrar (med missbruksproblem och med andra svårigheter såsom depression, trauma, dysfunktion i familjen och barnmisshandel). Bland annat ingår det interventioner hämtade från kognitiv- och beteendeterapi samt systematisk familjeterapi.	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”
Family Check-up (FCU)	Family Check-up (FCU) är en modell för att stödja och vägleda föräldrar. Den syftar till att minska barns beteendeproblem genom att stärka föräldrarnas strategier och ledarskap i familjen. I genomsnitt deltar en familj vid sex mötestillfällen.	Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Family Empowerment intervention (FEI)	Family Empowerment intervention (FEI) arbetar med hela ”familje-systemet” runt ungdomen och ges i hemmet av en tränad volontär-terapeut.	SBU (2020) ”Insatser i öppenvård för att förebygga ungdomars återfall i brott”
Focus on families	Focus on families är ett program för att minska substansbruk hos barn i familjer med föräldrar i metadonbehandling.	SBU (2015) ”Att förebygga missbruk av alkohol, droger och spel hos barn och unga”; Haggerty m.fl.. (2008) “Long-term effects of the Focus on Families project on substance use disorder among children of parents in methadone treatment”
Funktionell familjeterapi (FFT)	En manualbaserad insats för familjer med ungdomar med utagerande beteendeproblematik. Vanligen mellan åtta och tolv terapitimmar men upp till trettio timmar förekommer. Insatsen har även hög prioritet enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”; Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

Insats	Förklaring	Källa
Iowa Strengthening Families Program för föräldrar med barn i de tidiga tonåren	Ett manualbaserat program för föräldrar och barn i tonåren som syftar till att förbättra relationen mellan föräldrar och barn. Programmet används primärpreventivt, det vill säga man vänder sig till alla familjer	SBU (2020/252) ”Iowa Strengthening Families Program för föräldrar med barn i de tidiga tonåren”
Intensiv Hemmabaserad Familjebehandling (IHF)	Intensiv Hemmabaserad Familjebehandling (IHF) syftar till att minska dysfunktionella beteenden och förbättra familjefunktioner. Sker oftast i familjens hem. Behandlingstiden varierar mellan 6–12 månader.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel (KIBB) / the combined parent – child cognitive-behavioral therapy (CPC-CBT)	Syftet med kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel (KIBB) är att minska våld och försummelse mot barn eller mot vuxna inom familjen, samt minska barns traumasymtom. Behandlingen kan ske i grupp eller som enskild familjebehandling	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Kids club + Mom's empowerment program (MEP)	Insats med parallella barn- och mammagrupper. Kids Club är en strukturerad gruppinsats för barn som bevittnat våld mot sin mamma. Mammagruppen syftar till att stödja mammorna genom att ge dem ett forum för att diskutera hur våld påverkar deras barns utveckling	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”
Lösningsfokuserad hemmabaserad familjebehandling (LIHF)	Lösningsfokuserad hemmabaserad familjebehandling (LIHF) är en intensiv insats som alternativ till placering, där målgruppen främst är barn och ungdomar mellan tolv och tjugo år med omfattande familjeproblem.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Marte Meo	Insats med 3–7 minuters video-inspelning av barnet och den aktuella vårdaren i olika situationer. Behandlaren väljer sedan ut sekvenser från inspelningen och analyserar dem med avseende på hur samspelet kan förbättras. En ungefärlig uppskattning är att insatsen består av 3–6 filmningar med återkoppling samt ett erbjudande om uppföljning efter ungefär sex månader.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”
MIM och Theraplay	MIM är en halv-strukturerad, video-inspelad samspelsbedömning mellan barn och respektive förälder som sedan ligger till grund för planering av Theraplay. Theraplay är en lekfull samspelsbehandling med syfte att möta och tillgodose grundläggande känslomässiga behov hos både barn och föräldrar.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Multidimensional Family Therapy (MDFT)	Multidimensional Family Therapy (MDFT) är en familjebaserad terapimetod för ungdomar med substansbruk, missbruk eller beroende samt utåtagerande och antisociala problem. Behandlingen ges en till tre gånger i veckan under en tidsrymd av fyra till sex månader. Varje session varar i 60 till 90 minuter.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Multisystemisk terapi (MST)	Insatsen består inte av en fast uppsättning av interventioner, utan man integrerar framför allt kognitiva, beteende-terapeutiska och familje-terapeutiska tekniker som behövs när man utformar insatsen. Innehållet styrs av nio behandlingsprinciper. Insatsen pågår under 4–6 månader med varje familj	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Multisystemisk terapi vid våld och försummelse mot barn (MST-CAN)	En insats där man arbetar med hela familjen. Insatsen ges hemma hos familjen eller på en plats som fungerar för familjen	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”

Insats	Förklaring	Källa
Parent Child Interaction Therapy (PCIT)	Parent Child Interaction Therapy (PCIT) ges i två steg. I en fri leksituation får föräldern följa och bekräfta barnet. I steg två får föräldrarna hjälp att vara mer ledande i leken och träna på hur man kan använda uppfostrande metoder. Insatsen ges både i en begränsad och utökad version	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”; SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Parenting Young Children (PYC)	Parenting Young Children (PYC) syftar till att stödja inläring och utveckling av föräldraförmågan hos personer med kognitiva svårigheter. Används i hemmet.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Preparing for the Drug-Free Years (PDFY)	Insatsen är utformad för att hjälpa föräldrar lära sig kommunicera tydliga normer mot substansbruk, hantera sina familjer, minska konflikt och hjälpa sina barn att motstå negativt gruptryck	SBU (2015) ”Att förebygga missbruk av alkohol, droger och spel hos barn och unga”; Park m.fl.. (2000) “Effects of the ‘Preparing for the Drug Free Years’ curriculum on growth in alcohol use and risk for alcohol use in early adolescence”

Insats	Förklaring	Källa
Project support	Project Support är ett individuellt föräldraträningsprogram som ges i hemmet. Insatsen består av två delar, socialt och emotionellt stöd till den våldsutsatta föräldern samt träning av en rad föräldraförmågor	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Promoting First Relationship (PFR)	Promoting First Relationship (PFR) är en manualbaserad metod som innehåller föräldraträning med hjälp av strength-modellen. Inom insatsen används bland annat videofilmning av föräldrabarninteraktioner och positiv feedback till föräldrarna angående föräldraskap. Man fokuserar på underliggande emotioner som påverkar föräldraskapet.	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”; CEBC, cebc4cw.org (2018) ”Promoting First Relationships (PFR)”

Insats	Förklaring	Källa
Strengthening families program (SFP)	Strengthening families program (SFP) 10–14 är ett universellt preventionsprogram för föräldrar och tonåringar med syftet att främja ett gott föräldraskap och positiva familjerelationer. Detta förväntas leda till minskat aggressivt beteende, förbättrade familjerelationer och minskad droganvändning under tonårstiden.	SBU (2015) ”Att förebygga missbruk av alkohol, droger och spel hos barn och unga”
Vägledande samspel /vägledande samtal (ICDP, International Child Development Programme)	Insats riktad till föräldrar, eller föräldrar och barn tillsammans, i familjer där man vet eller misstänker att barn utsatts för någon form av våld och försummelse. Utbildningen sker i grupp tillsammans med andra föräldrar/omsorgsgivare och en eller två gruppledare. Gruppen träffas vid 6–8 tillfällen	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsatts för våld och försummelse”; Jönköpings kommun
Alla barn i centrum (ABC) föräldraträffar	Under alla barn i centrum (ABC) föräldraträffar får föräldrar under träffarna med sig insikter och konkreta tips som underlättar vardagen hemma	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Attachment & Biobehavioral Catch-up (ABC)	Insats som riktas mot små barns anknytning till vårdnadshavaren. Kan leda till att färre barn får så kallad desorganiserad anknytning som är förknippat med senare utveckling av psykisk ohälsa och kamratsvårigheter	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”
Barn i fokus-samtal	Barn i fokus-samtal är en samtalsserie om tre samtal för föräldrar i konflikt	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Bekräftande samspel	Bekräftande samspel är en kurs för föräldrar med barn noll till arton år i syfte att öka den trygga relationen mellan föräldrar och barn	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Barn i föräldrars fokus (BIFF)	Barn i föräldrars fokus (BIFF) är en utbildning som riktar sig till föräldrar som har svårt att komma överens med varandra om vårdnad, boende och umgänge	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Circle of Security (COS)/ Trygghetscirkeln	Insats som förmedlar anknytningsteori på ett enkelt och lättfattligt sätt genom att nyckelbegrepp om barns behov återkommer i grafer, texter och filmer.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Connect	<p>Connect är ett anknytningsbaserat program som riktar sig till föräldrar och andra omsorgsgivare för att de ska utveckla förståelse och nya förmågor i relation till barnet. Programmet är strukturerat och utgår från nio nyckelprinciper om anknytning. För föräldrar, familjehemsföräldrar, behandlingspersonal</p>	<p>Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”</p>
Community Parent Education (COPE)	<p>Community Parent Education (COPE) är ett manualbaserat program med syfte att stödja föräldrar till barn med någon form av utagerande beteende. I COPE-programmet arbetar man utifrån en storgruppsmodell med grupper som består av 25–30 föräldrar. En träff per vecka under tio veckors tid. Varje träff är två timmar lång.</p>	<p>Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”</p>

Insats	Förklaring	Källa
Enhanced Group Behavioral Family Intervention (EBFI)	Enhanced Group Behavioral Family Intervention (EBFI) bygger på antaganden som finns i standard Triple-P till exempel att föräldrarna får lära sig ett antal strategier för att stötta och berömma barnet samt för att hantera beteendeproblem hos barnet. I EBFI ingår även fyra ytterligare grupp tillfällen som behandlar risk	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”
Förstärkt Komet för föräldrar med barn (3–11 år)	Insats för föräldrar till barn mellan tre och elva år som upplever att de ofta hamnar i konflikt med sitt barn och som samtidigt själva har svårigheter som hindrar dem att delta i det vanliga Komet för föräldrar	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Föräldraplan	Föräldraplan är ett strukturerat hjälpmedel som skyddar barnen när det råder konflikter mellan separerade föräldrar. Insatsen syftar till att skapa struktur i föräldraskapet, göra det enklare för föräldrar att planera och samarbeta; sänka konfliktnivån och främja tillit. Modellen kan fungera som en mall i samarbetsamtal och för att minska risken för att hamna i vårdnadstvist.	FoU Välfärd, Region Gävleborg (2021) ”Att öka kunskapen om barnen i öppenvården”; Fyrbodals kommun
Föräldraskap i Sverige	Insats med fem samhällsorienterande gruppträffar för utrikesfödda föräldrar som vill veta mer om att vara förälder i Sverige.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Föräldrastegen	Föräldrastegen är ett manualbaserat program för tonårsföräldrar som behöver stöd för att förbättra relationen och minska konflikterna med sina barn	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Föräldrautbildning för internationell adoption (FIA)	Syftar till att säkerställa att blivande adoptivföräldrar får en utbildning med fokus på adoptivbarns särskilda behov och att den håller hög och över landet.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2010) ”Internationella adoptioner”
Komet för föräldrar med barn 3–11 år	Insats där deltagarna i föräldragrupper får lära sig nya sätt att samspela med barnen, för en bättre relation med mindre bråk	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Parent Management Training Oregon (PMTO)	Parent Management Training Oregon (PMTO) är en manualbaserad föräldrautbildning för föräldrar till barn 2–18 år med beteendeproblem. Insatsen genomförs i grupp om cirka 10 föräldrar och består av 14 möten, 1 gång per vecka. Områden som behandlas är bland annat gränssättning med fokus på önskvärda beteenden, problemlösning och positivt samspel.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Samarbetssamtal	Syftar till att stärka den gemensamma känslan och engagemanget i föräldraskapet	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Triple P (Positive Parenting Program)	Triple P (Positive Parenting Program) är ett manualbaserat program med fem olika nivåer av stöd till föräldrar med barn i åldrarna 0–16 år. Varierar mellan ett och tio tillfällen beroende på stödnivå.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Tryggare barn	Tryggare barn riktar sig till föräldrar där det inkommit en orosanmälan kring våld. Kursen består av sex individuella träffar. Tryggare barn bygger på forskning om vilka metoder som fungerar för att förbättra relationen mellan förälder och barn. Kursen är en vidareutveckling av föräldrastödsprogrammet Komet	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Älskade förbannade tonåring	Insats med föräldraträffarna där föräldrar har möjlighet att träffa andra tonårsföräldrar och dela erfarenheter. Träffarna består av fyra tillfällen.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

3.2 Placeringsinsatser / insatser under placering

Placeringsinsatser

Insats	Förklaring	Källa
Behandlingsfamiljer	En tidsbegränsad insats där utbildade familjehemsföräldrar tillsammans med ett team bedriver behandling.	SBU (2018) ”Behandlingsfamiljer för ungdomar med allvarliga beteendeproblem”
Familjehem	Familjehem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran. Placeringen kan pågå en kortare eller längre tid.	Socialstyrelsen (2020) ”Kunskapsguiden”
Familjehem, konsulentstödda	Familjehem som är konsulentstödda där konsulentverksamheter avser de verksamheter som ger stöd till familjehemmet.	Socialstyrelsen (2017) ”Förstärkt familjehemsvård”
Hem för vård eller boende (HVB-hem)	Boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård eller behandling	Socialstyrelsen (2013) ”Termbanken”
Jourhem	Barn kan vara placerade i jourhem en kortare tid innan man tagit ställning till var barnet ska bo på längre sikt.	Socialstyrelsen (2020) ”Kunskapsguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Multifun-C	Målet för Multifun-C behandling är att ungdomar med beteendeproblem ska förändra sitt beteende, lära sig sociala färdigheter samt förändra sin attityd, och fungera i skola eller i arbete. Syftet är också att förbättra familjefunktion och relationer. Behandling med Multifun-C tar omkring ett år. Cirka 6–7 månader av den tiden består av vistelse på institution.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
SiS ungdomshem	Det finns särskilda ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse, SiS, med utökade befogenheter att använda tvångsåtgärder.	Socialstyrelsen (2020) ”Kunskapsguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Stödboende	Stödboende är en placeringsform för barn och unga i åldern 16–20 år. För barn i åldern 16–17 år ska det finnas särskilda skäl för att de ska kunna placeras i ett stödboende. Stödboende är en mindre ingripande insats för ungdomar som inte har sådana behov av vårdinsatser som motiverar en HVB-placering. Syftet är att under trygga former träna och förbereda den unga för ett självständigt boende och vuxenliv.	Socialstyrelsen (2020) ”Kunskapsguiden”
Treatment Foster Care Oregon (TFCO)	Treatment Foster Care Oregon (TFCO) är en förstärkt familjehemsplacering som är ett alternativ till att placera barn och ungdomar med allvarliga beteendeproblem på institution. Insatsen är manualbaserad och kan beskrivas som en kombination av specialiserad fosterhemsplacering, individualterapi och familjeterapi. Insatsen pågår kontinuerligt under den 8–12 månader långa placeringen.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”; SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”

Insatser under placering till barn

Insats	Förklaring	Källa
Better Futures	Better Futures syftar till att stärka och stödja familjehemsplacerade ungdomar 15–19 år, med en psykiatrisk problematik, att förbereda sig för fortsatt utbildning. Fokus är på att bygga upp kompetensen att fatta egna beslut och att genomföra dem. Insatsen består av tre delar under en 10-månadersperiod:	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Fostering Healthy Futures (FHF)	Fostering Healthy Futures (FHF) stödjer familjehemsplacerade barn 9–11 år i självförtroende, förmåga till anpassning (coping skills) samt socialt stöd och acceptans. Insatsen pågår 30 veckor och består av två delar.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”

Insats	Förklaring	Källa
Fostering Individualized Assistance Program (FIAP)	Fostering Individualized Assistance Program (FIAP) är ett intensivt, individualiserat stöd till långvarigt familjehemsplacerade barn med beteendeproblem eller känslomässiga problem. Olika specialister ger samordnat, systematiskt stöd till barn och familjehem i hälsa, skolarbete med mera. Programmet vänder sig till barn 7–12 år.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Middle School Success (MSS)	En insats för placerade tonårsflickor för att förebygga kriminalitet och drogkonsumtion. Insatsen ges sommaren före flickorna börjar i det som motsvarar högstadiet i Sverige	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”

Insats	Förklaring	Källa
Neighbor To Family (NTF)	Neighbor To Family (NTF) omfattar aktiviteter för att hålla syskon samman under placering. NTF använder professionella familjehem som är heltidsanställda och aktivt deltar i planering och genomförande av vårdplanen tillsammans med socialtjänst och föräldrar.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Skolfam	Syftet med Skolfam är att förbättra familjehemsplacerade barns möjligheter till en positiv framtid genom att fokusera på goda utbildningsresultat.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Supporting Siblings in Foster Care (SIBS-FC)	Supporting Siblings in Foster Care (SIBS-FC) är en insats för att utveckla syskonrelationer hos barn i familjehem som antingen är placerade tillsammans eller som bor i olika familjer. Den omfattar tolv tillfällen som inkluderar åtta sessioner för kompetensuppbyggnad (t.ex. problemlösning, känslomässig reglering, samarbete) och fyra sessioner för att tillämpa kompetenserna i verkliga livet	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Take Charge	Take Charge är en specialpedagogisk insats till ungdomar i åldern 14–17 år som är placerade i familjehem. Insatsen pågår under 12 månader. Syftet är att öka ungdomarnas förmåga att fatta självständiga beslut	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”

Insatser under placering till vårdnadshavare / familjehem

Insats	Förklaring	Källa
Samtalsstöd för föräldrar till placerade barn		FoU Nordväst (2016) ”Föräldraskap på avstånd”
Stödgrupper för föräldrar till placerade barn	Stödgrupper för föräldrar till placerade barn utgörs som regel av ett bestämt antal strukturerade träffar där samma föräldrar deltar vid varje tillfälle	FoU Nordväst (2016) ”Föräldraskap på avstånd”
Öppen stödgruppverksamhet för föräldrar till placerade barn	Öppen stödgruppverksamhet för föräldrar till placerade barn erbjuds föräldrar vars barn är stadigvarande placerade i familjehem eller på institution	FoU Nordväst (2016) ”Föräldraskap på avstånd”
Ett hem att växa i	Ett hem att växa i är en grundutbildning för jour- och familjehem som har tagits fram av Socialstyrelsen i samverkan med praktiker och forskare.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”

Insats	Förklaring	Källa
Foster Family Intervention	Foster Family Intervention är en föräldrautbildning som vänder sig till familjehemsföräldrar med barn under fem år. Det är ett manualbaserat psykopedagogiskt stöd till familjehemsföräldrar som genomförs i hemmet.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Keeping foster and kin parents supported and trained (KEEP)	En manualbaserad insats som genomförs i grupp under 16 veckor och där familjehemsföräldrar med barn 5–11 år får träna och öva på att bemöta barnen på ett utvecklingsstödande sätt	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Safer Caring	Safer Caring är en utbildning där riskmedvetande, regler och guidning står i fokus. Familjehemsföräldrarna arbetar i partnerskap med de placerade barnen, deras biologiska föräldrar (om möjligt) och med socialtjänsten.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”
Stella	Stella, det tredelade föräldraskapet, erbjuder stöd till föräldrar vars barn bor i jour-, familje- eller HVB-hem.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Team Parenting	Team Parenting är en integrerad modell som baseras på terapeutiskt tänkande och terapeutisk praktik. Det säkerställer att varje familjehemsbarn är omhändertaget av ett föräldrateam som arbetar tillsammans för att säkerställa att den vården ger tillgodoser barnets behov.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”

3.3 Uppsökande insatser

Uppsökande insatser riktade till barn

Insats	Förklaring	Källa
Agera tillsammans (AT)	Program för årskurs fyra med syfte att förebygga pojkar och mäns våld	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Mentorer i våldsprevention (MVP)	Program för årskurs sju till nio samt för gymnasiet med syfte att förebygga pojkars och mäns våld	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”

Insats	Förklaring	Källa
Machofabriken	Syftar till ökad jämställdhet genom förebyggande arbete mot våld med fokus på hur sociala normer för maskulinitet kan ifrågasättas och förändras	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Människan bakom uniformen (MBU)	Program för ungdomar med tio träffar som innehåller både teori och praktik. Ungdomarna får besöka polis, brandstation, väktare med flera för att få veta mer om vad dessa yrken innebär och deras roll i samhället	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
Scared straight	Syftet med programmet är att avskräcka ungdomar från ett kriminellt beteende genom att påverka (skrämna) dem till att leva skötsamt. Ej vetenskapligt stöd, snarare tvärtom	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

3.4 Övriga insatser

Insats	Förklaring	Källa
Kontaktperson	Kontaktperson är person som utses av socialnämnden med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”
Kontaktfamilj	Kontaktfamilj är en familj som utses av socialnämnden med uppgift att ta emot barn för regelbunden vistelse och att finnas till hands i övrigt för barnet och dess närstående	Socialstyrelsen (2005) ”Termbanken”
Särskilt kvalificerad kontaktperson, mentorskap	Mentorskapsinsatser innebär ofta att man för samman en ungdom i riskzon med en vuxen person som är väletablerad i samhället och som kan tjäna som förebild och stöd. För särskilt kvalificerad kontaktperson ställs dock krav på relevant utbildning och/eller erfarenhet av psykosocialt arbete med ungdomar.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Umgängeskontaktperson	Umgängeskontaktperson kan hjälpa till att hämta barnet från den ena föräldern och lämna över till den andra när föräldrarna inte klarar av att träffas utan att bråka.	SBU (2019) ”Missbruk och beroende av alkohol och narkotika – Kunskapsläget för utredningar och insatser inom socialtjänsten”; Botkyrka kommun
Medling vid brott	Medling vid brott innebär att gärningspersonen och brottsoffret träffas tillsammans med en opartisk medlare för att tala om brottshändelsen och konsekvenserna av denna. Insatsen är främst avsedd för lagöverträdare under 21 år samt berörda brottsoffer.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Multisystemisk intervention (ISSP)	Multisystemisk intervention (ISSP) är en multisystemisk intervention som ges i samarbete med polis, socialtjänsten och utbildningsväsendet. Insatsen inkluderar bland annat intensiv övervakning av polis, familjekonferenser, ”multiagency reviews” och möjlighet till ”reparation” och mentorskap.	SBU (2020) ”Insatser i öppenvård för att förebygga ungdomars återfall i brott”

Insats	Förklaring	Källa
Nätverksmöte	Under nätverksmöten bjuder personen/familjen det ska handla om in betydelsefulla personer från sitt eget nätverk. Betydelsefulla personer i nätverket kan bli mer engagerade, få svar på sina frågor och gemensamt förstå hur de bäst kan vara till stöd.	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”
The Ottawa Community youth diversion program (OCYDP)	Insatsen består av olika diversionsinsatser anpassade utifrån ungdomens risk och behov, till exempel rådgivning, medling och utbildning.	SBU (2020) ”Insatser i öppenvården för att förebygga ungdomars återfall i brott”
Promise	Promise är en insats där ett team av socialarbetare utformar ett individuellt utformat stöd till ursprungsfamilj, familjehem och placerade barn. Exempel på stöd är medicinska åtgärder, psykoterapi, specialpedagogik samt familjehemsföräldrars behov av utbildning.	SBU (2017) ”Insatser för bättre psykisk och fysisk hälsa hos familjehemsplacerade barn”

Insats	Förklaring	Källa
Sociala insatsgrupper (SIG)	Sociala insatsgrupper (SIG) är en arbetsmetod för sam-verkan mellan socialtjänst, skola och polis för att hjälpa unga att sluta begå brott	Stockholms stad (2018) ”Öppenvård barn, unga och familj”; SKR

4 Verksamhetsområde funktionshinder

Notera att det finns separata enkäter för verksamhetsområden socialpsykiatri och äldre. Vid behov, samordna därför gärna era svar med dem som fyller i enkäten inom dessa verksamhetsområden.

4.1 Boendeinsatser

Boendeformer

Insats	Förklaring	Källa
Familjehem	Enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden eller motsvarande tar emot barn och ungdomar för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”
Hem för vård eller boende (HVB-hem)	Boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård eller behandling	Socialstyrelsen (2013) ”Termbanken”
Korttidsplats, korttidsvistelse	Bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt	Socialstyrelsen (2016) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Stödboende	Boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av tillsyn och stöd men inte vård eller behandling	Socialstyrelsen (2013) ”Metodguiden”
Särskilt boende, gruppboende barn	Insats för barn som har stora behov av stöd i boendet och med omvårdnad. Barnet bor i en egen lägenhet. I samma hus finns det fler lägenheter som tillhör gruppboendet och det finns tillgång till personal dygnet runt.	Socialstyrelsen (2020) ”Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning”; SBU (2019) ”Funktionstillstånd och funktionshinder. Kunskapsläget för arbetsmetoder och insatser”; Stockholms stad
Särskilt boende, gruppboende, vuxna	För individer som har stora behov av stöd i boendet och med omvårdnad finns gruppboende. Individen bor i en egen lägenhet. I samma hus finns det fler lägenheter som tillhör gruppboendet och det finns tillgång till personal dygnet runt.	SBU (2019) ”Funktionstillstånd och funktionshinder. Kunskapsläget för arbetsmetoder och insatser”

Insats	Förklaring	Källa
Biståndsbedömt trygghetsboende och /eller servicehus	En boendeform för enskilda som kan behöva stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering.	Inspektionen för vård och omsorg, ivo.se (hämtad maj 2021)
Tränings- och försökslägenhet med boendestöd	När den boende flyttar ifrån ett stödboende flyttar hen ofta till en försöks- eller träningslägenhet. Här har hen hjälp av boendestöd vid behov och den enskilde kan oftast men inte alltid överta kontraktet på lägenheten om den enskilde kan hantera att det som krävs för att få ett förstahandskontrakt.	Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (2018) ”Från stödboende till egen lägenhet. RSMH Brukarrevision 2018”. (hämtad från uppdragpsyiskhalsa.se maj 2021)

Boendeinsats

Insats	Förklaring	Källa
Boendestöd	Stöd i den egna bostaden kallas ofta boendestöd. Boendestöd är en praktisk, pedagogisk och social insats för personer med funktionsnedsättning som syftar till att underlätta för den enskilde att hantera sin vardag.	Socialstyrelsen (2020) ”Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning”; Socialstyrelsen (2020) ”Kunskapsguiden”
Bostadsanpassning	Bostadsanpassning är en anpassning av en ordinär bostads fasta funktioner för att bibehålla eller öka självständighet för en person med funktionsnedsättning	Socialstyrelsen (2015) ”Metodguiden”
Fixartjänster	Insats som exempelvis kan hjälpa till med: <ul style="list-style-type: none"> • Ta ner och sätta upp gardiner • Byta glödlampor och säkringar • Hämta saker från källare och vind • Sätta upp tavelkrokar • Ordna med sladdar och mattkanter • Ordna med balkonglådor	SBU (2019) ”Kunskapsläget för bedömning och insatser inom äldreomsorgen”; Sundbyberg.se, Goteborg.se

Insats	Förklaring	Källa
Hemtjänst i ordinärt boende	Bistånd i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad eller motsvarande	Socialstyrelsen (2020) ”Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning”; Socialstyrelsen (2008) ”Termbanken”
Hjälp i assistansliknande form	Insats till individer som inte har rätt till personlig assistans enligt LSS eller till assistansersättning från Försäkringskassan men som ändå har ett stort behov av kontinuitet eller personlig omvårdnad som inte kan tillgodoses på annat sätt. Insatsen innebär en ökad möjlighet till kontinuitet och ska säkerställa att ett begränsat antal personer ger stödet.	Stockholms stad (2012) ”Handläggning av insatser enligt LSS, och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning”
Hjälp att genomföra ärenden, hemtjänst	Hjälp att genomföra ärenden, hemtjänst kan till exempel handla om hjälp att genomföra bankärenden och apoteksärenden	Stockholms stad (2015) ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg”

Insats	Förklaring	Källa
Generella serviceinsatser i hemtjänst	Med serviceinsatser avses praktisk hjälp med hemmets skötsel, städning, tvätt, disk och hjälp med inköp och ärenden. Här ingår även hantering av hushållssopor och källsortering.	Stockholms stad (2015) ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg”
Kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning (KBF)	Kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning (KBF) är bostadsbidrag riktad till person som behöver flytta till en bostad som är anpassad till sina behov.	Stockholms stad
Ledsagning	Individuellt inriktad insats i form av följeslagare ute i samhället för person med funktionsnedsättning	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”
Mattjänst, matdistribution	Leverans av färdiglagad mat till individer i ordinärt boende.	Socialstyrelsen (2020) ”Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning”; Nacka kommun, nacka.se (hämtad maj 2021)

4.2 Individ- och/eller gruppinsatser

Insatser riktade till personer med funktionsnedsättning

Insats	Förklaring	Källa
Rådgivning och stöd utan särskild manual		
Generella enskilda stödsamtal utan särskild manual		
Generella gruppsamtal utan särskild manual		
Community Reinforcement Approach (CRA)	Community Reinforcement Approach (CRA) är en metod för missbruk eller beroende av alkohol eller narkotika som utvecklades i USA på 1960-talet och bygger på inlärningspsykologi och kognitiv beteendeterapi.	SBU (2019) ”Community Reinforcement Approach (CRA) för vuxna med kognitiv funktionsnedsättning som missbrukar eller är beroende av droger”
Integrerad psykologisk terapi – kognitiv träning (IPT-K)	Integrerad psykologisk terapi – kognitiv träning (IPT-K) är ett program för personer med allvarliga, kognitiva funktionsnedsättningar. Det ges i grupp och integrerar kognitiv och social träning. Hela programmet kan pågå upp till ett år, men den genomsnittliga tiden är fyra månader.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Gruppverksamhet med peer support	Insatsen syftar till att ge den enskilde nya perspektiv på sin situation och återhämtningsprocess. Innebär möjlighet att samtala med personer med egen erfarenhet av psykisk ohälsa och återhämtning.	Stockholms stad
Individuellt peer support	Individuella samtal med en peer supporter	Stockholms stad
Motiverande samtal (MI)	Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Träffpunkter, mötesplatser, café och liknande för personer som inte är äldre och inte har en psykisk funktionsnedsättning	Mötesplatser och träffpunkter där den enskilde kan träffa andra och umgås, lära dig nya saker eller delta i olika aktiviteter	Borås stad. Boras.se (hämtad maj 2021)

Insatser till anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Rådgivning och stöd utan särskild manual		

Insats	Förklaring	Källa
Generella anhöriggrupper utan särskild manual		
Generella stödsamtal utan särskild manual		
Kombinationsprogram med både utbildning och gruppdiskussioner	Insats med kombination av utbildning med gruppdiskussion samt strategier för att mobilisera hjälp, reducera social isolering och hantera framtida svårigheter.	Socialstyrelsen (2012) ”Effekter av stöd till anhöriga som vårdar äldre med demenssjukdom eller sköra äldre”
Träffpunkter, mötesplatser, café och liknande	Mötesplatser och träffpunkter där anhöriga kan träffa andra och umgås, lära dig nya saker eller delta i olika aktiviteter	Borås stad. Boras.se (hämtad maj 2021)

4.3 Övriga insatser

Sysselsättningsinsatser till personer med funktionsnedsättning

Insats	Förklaring	Källa
Arbets- och studiecoach	Arbets- och studiecoach kartlägger individens behov och önskemål och stöttar individen mot den sysselsättning som individen är intresserad av.	Lidingö stad, lidingo.se (hämtad maj 2021)

Insats	Förklaring	Källa
Individanpassat stöd till arbete (IPS)	Individanpassat stöd till arbete (en variant av Supported Employment) är arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser för personer med funktionsnedsättning. Är utvecklad speciellt för personer med psykisk funktionsnedsättning	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Supported employment	Supported employment riktar sig generellt till personer med funktionsnedsättning.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Sysselsättning	Insats riktad till individ som på grund av psykisk funktionsnedsättning står utanför ordinarie arbetsmarknad men vill ha en meningsfull sysselsättning. Exempel på olika sysselsättningsplatser kan vara kök, vaktmästeri eller butik.	Höörs kommun, hör.se (hämtad maj 2021)

Övriga insatser till personer med funktionsnedsättning

Insats	Förklaring	Källa
Assistanshund		

Insats	Förklaring	Källa
Case management	Case management är en insats som samordnar vården för personer med allvarliga psykiska funktionshinder för att de ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Dagverksamhet enligt SoL	Bistånd i form av sysselsättning, gemenskap, behandling eller rehabilitering utanför den egna bostaden. Med dagverksamhet avses inte öppen verksamhet, som exempelvis kaféverksamhet och andra former av träffpunkter.	Socialstyrelsen (2008) ”Termbanken”
GPS-larm/mobila trygghetslarm	GPS-larm/mobila trygghetslarm gör att den äldre kan gå ut själv och kan larma eller bli positionerad om hen går vilse.	Socialstyrelsen (2018) ”Kameror hos äldre gör nytta”
Transportservice	Syftar till att ge transport till personer som inte kan ta sig självständigt exempelvis mellan boende och sysselsättning.	Socialstyrelsen (2020) ”Dagverksamhet för personer med demenssjukdom”

Insats	Förklaring	Källa
Hästunderstödd terapi, ridterapi (HUT)	Hästunderstödd terapi används som habilitering och rehabilitering för personer med fysisk funktionsnedsättning och syftar till förbättrad balans, muskulatur och koordination.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Hörselinstruktör	Hörselinstruktör hjälper med information om kurser, föreningsliv och kommunal service, ger råd och stöd i kontakter med hörselklinik. Ger information om hur individen kan hantera hörselhjälpmedel. Ger råd och stöd om hörselnedsättningar och dess konsekvenser i vardagen.	Stockholms stad
Syninstruktör	Syninstruktör hjälper med information om kurser, föreningsliv och kommunal service samt råd och stöd i kontakter med syncentral. Ger information om hur individen kan hantera synhjälpmedel. Stödjer i att träna orientering i hemmet och i närmiljö, ger råd och stöd om synnedsättningar och dess konsekvenser i vardagen.	Göteborgs stad, Stockholms stad

Insats	Förklaring	Källa
Kontaktfamilj	Kontaktfamilj är en familj som utses av socialnämnden med uppgift att ta emot barn för regelbunden vistelse och att finnas till hands i övrigt för barnet och dess närstående	Socialstyrelsen (2005) ”Termbanken”
Kontaktperson	Kontaktperson är en person som utses av socialnämnden med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”
Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år, enligt SoL	Insatsen erbjuds före och efter skolans slut, under lovdagar, studiedagar och längre lov. Korttidstillsynen syftar till att erbjuda en avkopplande och aktiv fritid i trygg miljö med goda vuxenförebilder. Insatsen ska främja social gemenskap, ge fysisk och psykisk stimulans.	Inspektionen för vård och omsorg, ivo.se (hämtad maj 2021)

Insats	Förklaring	Källa
Medföljare vid semesterresa	Insats som ges till den som har behov av personligt stöd av en medföljare för att kunna genomföra en semesterresa. Insatsen omfattar både medföljaren samt omkostnaderna för denne.	Stockholm stad (2016) ”Riktlinjer för medföljare vid semesterresa”
Omkostnadsersättning för ledsagare		
Parkeringsstillstånd för rörelsehindrade		
Personligt ombud	Personligt ombud är ett stöd för personer med psykisk funktionsnedsättning som behöver hjälp att påverka sin livssituation och kunna bli mer delaktiga i samhället.	Socialstyrelsen ”Kunskapsguiden”, kunskapsguiden.se (hämtad maj 2021)
Trygghetslarm	Personburna trygghetslarm är ett viktigt tekniskt hjälpmedel för att öka tryggheten för den enskilde i dennes bostad.	Socialstyrelsen (2020) ”Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning”
Annan trygghetsskapande insats		

Övriga insatser till anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Avlösning genom korttidsboende	Avlösning förekommer i olika former och syftar till att reducera den anhöriges upplevelse av stress eller belastning.	Socialstyrelsen (2020) ”Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning”
Avlösning genom dagverksamhet	Avlösning förekommer i olika former och syftar till att reducera den anhöriges upplevelse av stress eller belastning.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Avlösning i hemmet	Avlösning förekommer i olika former och syftar till att reducera den anhöriges upplevelse av stress eller belastning.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Hemvårdsbidrag	Hemvårdsbidrag är en ekonomisk ersättning som individen kan få om en anhörig vårdar individen i hemmet	Stockholms stad

5 Verksamhetsområde missbruk och beroende

Notera att det finns separata enkäter för verksamhetsområden socialpsykiatri, funktionshinder och äldre. Därutöver listas stöd som ges till barn och unga för en bredare problematik, stöd i föräldraskap och sådant stöd som ges till barn och föräldrar gemensamt under verksamhetsområde barn och unga. Vid behov, samordna därför gärna era svar med dem som fyller i enkäten inom verksamhetsområden socialpsykiatri, funktionshinder, äldre samt barn och unga.

5.1 Behandlingshem / Boendeinsatser

Insats	Förklaring	Källa
Akutboenden	Akutboenden riktar sig till personer i behov av akuta boendelösningar	Stockholms stad, stockholm.se (hämtad maj 2021)
Biståndsbedömt trygghetsboende och/eller servicehus	En boendeform för enskilda som kan behöva stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering.	Inspektionen för vård och omsorg, ivo.se (hämtad maj 2021)

Insats	Förklaring	Källa
Boendestöd	Med personellt boendestöd menas ett individanpassat stöd som tillhandahålls av personal för att stödja personer att hantera sådant i vardagen som är mer eller mindre relaterat till boendet. Ett syfte kan bland annat vara att förhindra vräkningar och stödja möjligheten till kvarboende.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Hem för vård eller boende (HVB-hem)	Boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård eller behandling	Socialstyrelsen (2013) ”Termbanken”
Korttidsboende, korttidsplats	Bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt	Socialstyrelsen (2016) ”Metodguiden”
Stödboende	Boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av tillsyn och stöd men inte vård eller behandling	Socialstyrelsen (2013) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Tränings- och försökslägenhet med boendestöd	När den boende flyttar ifrån ett stödboende flyttar hen ofta till en försöks- eller träningslägenhet. Här har hen hjälp av boendestöd vid behov och den enskilde kan oftast men inte alltid överta kontraktet på lägenheten om den enskilde kan hantera att det som krävs för att få ett förstahandskontrakt.	Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (2018) ”Från stödboende till egen lägenhet. RSMH Brukarrevision 2018”. (hämtad från uppdragpsykiatri.se maj 2021)
Övergångskontrakt	Övergångskontrakt är ett andrahandskontrakt	SBU (2019) ”Missbruk och beroende av alkohol och narkotika – Kunskapsläget för utredningar och insatser inom socialtjänsten”; Västerås stad (2019) ”Sociala bostäder”
Boendetrappan	Boendetrappan bygger på att personen kvalificerar sig för en egen bostad genom att ta ett antal steg i en viss ordning, till exempel härbärge, lågtröskelboende, träningslägenhet, andrahandskontrakt och så vidare	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

Insats	Förklaring	Källa
Bostad först	Den bärande idén bakom bostad först är att hemlösa personer omedelbart ska erbjudas en permanent bostad, utan att krav ställs på att de ska vara "redo för att bo".	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Hemtjänst	Hemtjänst är bistånd i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad eller motsvarande	Socialstyrelsen (2008) ”Termbanken”
Generella serviceinsatser (handling, städ)	Med serviceinsatser avses praktisk hjälp med hemmets skötsel, städning, tvätt, disk och hjälp med inköp och ärenden. Här ingår även hantering av hushållssopor och källsortering.	Stockholms stad (2015) ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg”

Insats	Förklaring	Källa
Vårdkedja, boendeinsats	Vårdkedja är en modell som påminner om boendetrappan men fokuserar främst på stöd och vårdinsatser. Den börjar oftast med någon form av uppsökande verksamhet med erbjudande om boende i härbärke eller lågtröskelboende. Därefter erbjuds behandlings- eller vårdboende följt av utslussningsboende eller halvvägshus, träningslägenhet och sociala kontrakt, och slutligen en egen lägenhet. Uppflyttningen i kedjan är villkorad och är avhängig att personen följer de regler som ställts upp, som till exempel krav på nykterhet och att behandlingsplaner följs.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

5.2 Individ- och/eller gruppinsatser

Insatser riktade till individer med missbruk

Insats	Förklaring	Källa
Rådgivning och stöd utan särskild manual		

Insats	Förklaring	Källa
Generella enskilda stödsamtal utan särskild manual		
Generella gruppsamtal utan särskild manual		
Community reinforcement approach (CRA)	Community reinforcement approach (CRA) kombinerar insatser riktade mot personens missbruk eller beroende med insatser som handlar om boende, arbete, fritid och sociala kontakter. Kontakter och insatser i närmiljön används som förstärkande moment för att uppnå en förändring av missbruket eller beroendet.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden” ; Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Förstärkningsmetod, contingency management (CoM)	En beteendeterapeutisk metod som går ut på att man belönar och förstärker önskvärda beteenden (i detta fall drogfrihet) med poäng. Ett poäng kan likställas med en voucher eller pollett som i sig inte är värd något.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

Insats	Förklaring	Källa
Haschavvänjningsprogrammet (HAP)	Haschavvänjningsprogrammet (HAP) har en kognitiv-beteendeterapeutisk (KBT) orientering med fokus på integration av känslor, kognitiv utveckling och beteendeförändring. Det handlar dock om minst sex och högst åtta veckor och minst 18 sessioner. Samtalen är på cirka 50 minuter och sker enskilt.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Interaktionell terapi (ITP)	Interaktionell terapi (ITP) är en strukturerad metod som fokuserar på problematiska relationer och hur interpersonell problematik har ett samband med psykiska besvär, samt skadligt bruk och beroende. Metoden bedrivs som gruppterapi.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”; Nationella vård- och insatsprogram
Kognitiv beteendeterapi (KBT)	Kognitiv beteendeterapi (KBT) syftar generellt till att underlätta för personer att förstå och hantera problematiska tankar, känslor och beteenden samt att skapa mer realistiska och funktionella sådana. När KBT används inom missbruks- och beroendevård ingår vanligtvis återfallspreventiva inslag med fokus på missbruket eller beroendet.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

Insats	Förklaring	Källa
Mindfulness	Mindfulnessmeditation är ett tillägg till annan behandling vid alkoholmissbruk eller alkoholberoende	SBU (2019) ”Missbruk och beroende av alkohol och narkotika – Kunskapsläget för utredningar och insatser inom socialtjänsten”
Motivational Enhancement Therapy (MET)	Motivational enhancement therapy (MET) är en systematisk metod för att frambringa snabb, internt motiverad förändring hos personer med alkoholproblem. Metoden bygger på principerna för motiverande samtal. Behandlingen består av fyra sessioner.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Motiverande samtal (MI)	Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser. MI kan användas i kort rådgivning och som längre behandlingsmetod.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
<p>Psykodynamisk terapi (PDT)</p>	<p>Psykodynamisk terapi (PDT) syftar till större medvetenhet om samt bearbetning och hantering av känslomässiga konflikter och reaktioner, vilka kan utgöra bakomliggande och vidmakthållande faktorer till alkohol- eller narkotikaberoendet. Syftet är att öka personens självkännet och möjlighet att förhålla sig till och hantera sina reaktioner och livsomständigheter</p>	<p>Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”</p>

Insats	Förklaring	Källa
Tolvstegsbehandling, twelve-step facilitation (TSF), Minnesota-modellen (MM)	<p>En strukturerad insats som tillämpar Anonyma alkoholisters (AA) tolv steg för tillfrisknande och som förbereder för deltagande i AA eller andra liknande självhjälpsgrupper (till exempel Anonyma narkomaner, NA).</p> <p>Tolvstegsbehandling innebär att klienten eller patienten arbetar med att få insikt i sitt beroende och om möjligheter till förändring genom att ta emot stöd, inventera egna hinder och bearbeta dessa med gruppens hjälp. Den inkluderar också bearbetning av skam- och skuldproblematik och identitet som hindrar tillfrisknande. Behandlingen sker vanligtvis i grupp, men kan också ges individuellt.</p>	<p>Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden” ; Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”</p>
Återfallsprevention (ÅP)	<p>Återfallsprevention är en form av kognitiv beteendeterapi (KBT) och bygger på social inlärningsteori och kognitiv psykologi.</p> <p>Återfallsprevention ges vanligen en gång per vecka under åtta veckor.</p>	<p>Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”</p>

Insatser riktade till unga med missbruk

Insats	Förklaring	Källa
Generella stödsamtal, enskilda samtal utan manual		
Generella stödsamtal i grupp utan manual		
Assertive continuing care (ACC)	Assertive continuing care (ACC) kombinerar insatser riktade mot substansproblem med insatser som handlar om boende, arbete, fritid och sociala kontakter	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Adolescent community reinforcement approach (A-CRA)	Adolescent community reinforcement approach (A-CRA) kombinerar insatser riktade mot substansproblemen med insatser som handlar om boende, arbete, fritid och sociala kontakter	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Kort intervention	Kort intervention bygger på motiverande samtal eller andra samtalsmetoder, och består ofta av 1–2 samtal	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
MET/KBT	Är psykologiska och psykosociala behandlingsformer som bygger på en blandning av motivationshöjande behandling och kognitiv beteendeterapi	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

Insats	Förklaring	Källa
Personanpassad normativ återkoppling (PNF)	Personanpassad normativ återkoppling (PNF) bygger på att unga tenderar att överskatta hur mycket kamraterna i omgivningen dricker. Metoden syftar till att korrigera uppfattningen och öka motivationen att ändra beteendet. PNF återkopplar information om individens eget konsumtionsmönster jämfört med det i en grupp jämförbara ungdomar.	SBU (2015) ”Att förebygga missbruk av alkohol, droger och spel hos barn och unga”

Insatser riktade till individer med missbruk och anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Generella enskilda stödsamtal för familjer eller par utan särskild manual		
Rådgivning och stöd för familjer eller par utan särskild manual		
Generella gruppsamtal för familjer eller par utan särskild manual		

Insats	Förklaring	Källa
Nätverksterapi (NT)	Nätverksterapi (NT) är en insats där personer i individens personliga sociala nätverk (familj, vänner, arbetskamrater etc.) involveras i behandlingen i syfte att stödja ett positivt utfall. NT är en manualbaserad modell som vilar på kognitiva och beteendeterapeutiska principer.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Parterapi i form av behavioral couples therapy (BCT)	Insats som ges till individen tillsammans med sin (samboende) partner. Terapin har två huvudsakliga komponenter. Den ena är interventioner som fokuserar på missbruket eller beroendet med syfte att förbättra förutsättningarna för avhållsamhet. Den andra är relationsfokuserade interventioner med syfte att främja positiva interaktioner och konstruktiv kommunikation mellan partners.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

Insats	Förklaring	Källa
MATRIX-programmet	MATRIX är en öppenvårdsmodell utformad för personer som är beroende av centralstimulerande droger. Modellen kombinerar delar från olika psykosociala behandlingsmetoder (tolvstegsbehandling och återfallsprevention) med socialt nätverksstöd (självhjälpsgrupp och familjeprogram) och regelbundna urinprover.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Social behavior network therapy (SBNT)	Insats som bygger på en integrering av kognitiv beteendeterapi eller återfallsprevention, par- och nätverksterapi och de sociala aspekterna av CRA (se separata beskrivningar av de olika insatserna). Interventionen utgår från att social interaktion och stöd från det sociala nätverket är centralt för ett positivt behandlingsutfall och för att en person ska kunna upphöra med sitt missbruk eller beroende	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

Insatser riktade till anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Rådgivning och stöd utan särskild manual		
Generella enskilda stödsamtal utan särskild manual		
Generella gruppsamtal utan särskild manual		
Kombinationsprogram med både utbildning och gruppdiskussioner	Insats med kombination av utbildning med gruppdiskussion samt strategier för att mobilisera hjälp, reducera social isolering och hantera framtida svårigheter.	Socialstyrelsen (2012) ”Effekter av stöd till anhöriga som vårdar äldre med demenssjukdom eller sköra äldre”
Anhörigstödsutbildning	Anhörigstödsutbildning är exempelvis föreläsningar och utbildningsdagar för anhöriga.	Malmö stad; Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Al-Anon-inspirerade stödprogram	Insats där den konkreta utformningen av stödprogrammen kan skifta något. Gemensamt för dem alla är att de innehåller interaktiva föreläsningar om beroende, om anhörigas olika coping-strategier och om Al-Anons filosofi. Centralt är att programmen är icke-konfrontativa, och personen som missbrukar eller är beroende inte deltar tillsammans med sina anhöriga.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Al-Anon facilitation treatment (AFT)	Al-Anon facilitation treatment (AFT), som finns i en svensk version för anhöriga till personer med psykisk samsjuklighet	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

Insats	Förklaring	Källa
Community Reinforcement Approach and Family Training (CRAFT)	En manualbaserad metod som bygger på KBT-orienterade terapeutiska strategier. Programmet går ut på att den anhöriga lär sig olika färdigheter för att uppmuntra till drogfrihet, skapa förutsättningar för aktiviteter som kan utgöra ett alternativ till missbruk och motivera den missbrukande personen att söka och ta emot behandling. Interventionen inkluderar också träning i kommunikationsfärdigheter och i att identifiera och hantera potentiellt hotfulla och våldsamma situationer.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Nar-Anon-inspirerade stödprogram	Insats där den konkreta utformningen av stödprogrammen kan skifta något. Gemensamt för dem alla är att de innehåller interaktiva föreläsningar om beroende, om anhörigas olika coping-strategier och om Nar-Anons filosofi. Centralt är att programmen är icke-konfrontativa, och personen som missbrukar eller är beroende deltar inte tillsammans med sina anhöriga.	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”

Insats	Förklaring	Källa
Coping skills training (CST)	<p>Ett stödprogram för anhöriga till personer med missbruk eller beroende av alkohol eller narkotika. Programmet har sin teoretiska grund dels i Al-Anons erfarenheter angående så kallat möjliggörande, dels i senare forskning om anhörigas copingstrategier. En inledande informationssession beskriver skillnaden mellan negativ och positiv coping. Deltagarna får skriftligt material som tar upp rollmönster och beteendemönster i familjer där en person missbrukar och får besvara frågor om egna rollmönster och copingstrategier.</p>	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Träffpunkter, mötesplatser, café och liknande	Mötesplatser och träffpunkter där den enskilde kan träffa andra och umgås, lära sig nya saker eller delta i olika aktiviteter	Borås stad. Boras.se (hämtad maj 2021)

5.3 Övriga insatser

Insats	Förklaring	Källa
Assertive community treatment (ACT)-modellen	Assertive community treatment (ACT)-modellen är ett sätt att organisera case management enligt ACT-modellen (från engelskans "assertive community treatment") där alla insatser erbjuds av teamet och inkluderar dygnet runt-kontakt.	Socialstyrelsen (2019) "Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende"
Case management i form av strengths model	Insats riktad till personer med missbruk eller beroende och behov av samordning. Modellen fokuserar på individens förmågor och möjligheter i stället för på begränsningar. Uppsökande verksamhet är det arbetssätt som föredras, vilket innebär att arbetet bedrivs utanför kontorsmiljö. En case manager har enligt modellen krisberedskap under dagtid, och antalet klienter per case manager är inte fler än 20.	Socialstyrelsen (2019) "Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende"

Insats	Förklaring	Källa
Case management i form av integrerade eller samverkande team	Insats riktad till personer med missbruk eller beroende och samtidig svår psykisk sjukdom. Åtgärden innebär en samordning av vård- och stödåtgärder i ett multiprofessionellt team där både behandling av missbruket eller beroendet och den psykiska sjukdomen och sociala stödåtgärder finns tillgängliga	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”
Daglig sysselsättning	Daglig sysselsättning innebär dagliga vardagssysslor som till exempel matinköp, matlagning, städning av huset och trädgårdsarbete.	Kalmar.se
Individual Placement and Support, individanpassat stöd till arbete (IPS)	Individanpassat stöd till arbete (en variant av Supported Employment) är arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser för personer med funktionsnedsättning. Är utvecklad speciellt för personer med psykisk funktionsnedsättning	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Kontaktperson	Kontaktperson är en person som utses av socialnämnden med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”
NADA-akupunktur, öronakupunktur	NADA är en form av öronakupunktur där fem punkter i varje öra behandlas med tunna nålar. Syftet är att återskapa balans i kropp och själ och därigenom lindra smärta, oro, depression, sömnbesvär och abstinens. Behandlingen sker i grupp om 5–10 personer och tar upp till 45 minuter.	SBU (2019) ”Missbruk och beroende av alkohol och narkotika – Kunskapsläget för utredningar och insatser inom socialtjänsten”; Karlstads kiropraktorklinik

6 Verksamhetsområde socialpsykiatri

Notera att det finns separata enkäter för verksamhetsområde funktionshinder, äldre samt missbruk och beroende. Vid behov, samordna därför gärna era svar med de som fyller i enkäten inom dessa verksamhetsområden.

6.1 Boendeinsatser

Insats	Förklaring	Källa
Tränings- och försökslägenhet med boendestöd	När den boende flyttar ifrån ett stödboende flyttar hen ofta till en försöks- eller träningslägenhet. Här har hen hjälp av boendestöd vid behov och den enskilde kan oftast men inte alltid överta kontraktet på lägenheten om den enskilde kan hantera att det som krävs för att få ett förstahandskontrakt.	Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (2018) ”Från stödboende till egen lägenhet. RSMH Brukarrevision 2018). (hämtad från uppdragpsyiskhalsa.se maj 2021)
Gruppboende, gruppboende, gruppboende	Gruppboende är ett boende som är till för personer som har behov av mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal. I gruppboenden finns egna lägenheter och gemensamma utrymmen.	Socialstyrelsen (2013) ”Termbanken”

Insats	Förklaring	Källa
Biståndsbedömt trygghetsboende och/eller servicehus	En boendeform för enskilda som kan behöva stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering.	Inspektionen för vård och omsorg, ivo.se (hämtad maj 2021)
Boendestöd	Boendestöd är stöd i den dagliga livsföringen riktat till särskilda målgrupper i eget boende	Socialstyrelsen (2004) ”Termbanken”
Hem för vård eller boende (HVB-hem)	Boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård eller behandling	Socialstyrelsen (2013) ”Termbanken”
Korttidsplats	Bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt. Korttidsplatser ges som bistånd och används vid bland annat rehabilitering, omvårdnad, växelvård och avlösning av närstående.	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”

Insats	Förklaring	Källa
Stödboende	Boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av tillsyn och stöd men inte vård eller behandling	Socialstyrelsen (2013) ”Metodguiden”
Boendetrappan	Boendetrappan bygger på att personen kvalificerar sig för en egen bostad genom att ta ett antal steg i en viss ordning, till exempel härbärge, lågtröskelboende, träningslägenhet, andrahandskontrakt och så vidare	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”
Bostad först	Den bärande idén bakom bostad först är att hemlösa personer omedelbart ska erbjudas en permanent bostad, utan att krav ställs på att de ska vara "redo för att bo".	Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”; Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Hemtjänst	Hemtjänst är bistånd i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad eller motsvarande	Socialstyrelsen (2008) ”Termbanken”

Insats	Förklaring	Källa
Vårdkedja, boendeinsats	<p>Vårdkedja är en modell som påminner om boendetrappan men fokuserar främst på stöd och vårdinsatser. Den börjar oftast med någon form av uppsökande verksamhet med erbjudande om boende i härbärge eller lågtröskelboende. Därefter erbjuds behandlings- eller vårdboende följt av utslussningsboende eller halvvägshus, träningslägenhet och sociala kontrakt, och slutligen en egen lägenhet. Uppflyttningen i kedjan är villkorad och är avhängig att personen följer de regler som ställts upp, som till exempel krav på nykterhet och att behandlingsplaner följs.</p>	<p>Socialstyrelsen (2019) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende”</p>
Specialiserat boendestöd - samlarteam	<p>Stöd i den dagliga livsföringen riktad till personer med en samlarproblematik i eget boende</p>	

Insats	Förklaring	Källa
Generella serviceinsatser (handling, städ)	Med serviceinsatser avses praktisk hjälp med hemmets skötsel, städning, tvätt, disk och hjälp med inköp och ärenden. Här ingår även hantering av hushållssopor och källsortering.	Stockholms stad (2015) ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg”

6.2 Individ- och/eller gruppinsatser

Insatser riktade till personer med behov av socialpsykiatriskt stöd

Insats	Förklaring	Källa
Rådgivning och stöd utan särskild manual		
Generella enskilda stödsamtal utan särskild manual		
Generella gruppsamtal utan särskild manual		

Insats	Förklaring	Källa
Beteendepåverkande insatser för att främja fysisk aktivitet och hälsosamma kostvanor	<p>Stödjande insatser för fysisk aktivitet och hälsosamma kostvanor kan ges individuellt eller i grupp. Insatsen innebär att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ta upp levnadsvanor som en del av vården och ge information • Erbjuder strukturerade insatser för fysisk aktivitet och/eller hälsosamma kostvanor • Genomföra insatserna • Stödja de individer som bedöms klara av fysisk aktivitet på recept att följa förskrivningen 	<p>Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”; vardochinsats.se, ”Främja fysisk aktivitet och hälsosamma kostvanor” (hämtad maj 2021)</p>
Bildterapi	<p>En terapiform där en utbildad bildterapeut hjälper individen att kommunicera sig genom bilder, för att bland annat ge individen fler uttrycksätt</p>	<p>Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”; vardochinsats.se (hämtad maj 2021)</p>

Insats	Förklaring	Källa
Ett självständigt liv (ESL)	Ett självständigt liv (ESL) är en socialpedagogisk behandlingsmodell för personer med psykisk funktionsnedsättning, särskilt schizofreni. Syftet med insatsen är att ge personen ökade möjligheter till ett självständigt liv. ESL kan användas både individuellt och i mindre grupper.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Illness Management and Recovery (IMR)	Illness Management and Recovery (IMR) är ett manualbaserat psykopedagogiskt behandlingsprogram	Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”
Integrerad psykologisk terapi – kognitiv träning (IPT-K)	Integrerad psykologisk terapi – kognitiv träning (IPT-K) är ett program för personer med allvarliga, kognitiva funktionsnedsättningar. Det ges i grupp och integrerar kognitiv och social träning. Hela programmet kan pågå upp till ett år, men den genomsnittliga tiden är fyra månader.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Kognitiv beteendeterapi (KBT)	Kognitiv beteendeterapi (KBT) är ett samlingsnamn för psykoterapier där individer tränar på att använda sig av nya beteenden och tankemönster för att minska psykologiska problem.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Motiverande samtal (MI)	Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Narrative enhancement and cognitive therapy (NECT)-metoden	Narrative enhancement and cognitive therapy (NECT)-metoden är en manualbaserad metod som används i grupp och omfattar kunskaper om självstigma, psykopedagogik och kognitiv omstrukturering samt arbete med att utveckla och omformulera sin personliga historia	Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”

Insats	Förklaring	Källa
Psykodynamisk psykoterapi (PDT)	Psykodynamisk psykoterapi (PDT) är ett samlingsnamn för psykoterapier där man arbetar med självinsikt och relationer till andra för att minska psykologiska problem	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insatser till anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Rådgivning och stöd utan särskild manual		
Generella anhöriggrupper utan särskild manual		
Generella stödsamtal utan särskild manual		
Kombinationsprogram med både utbildning och gruppdiskussioner	Insats med kombination av utbildning med gruppdiskussion samt strategier för att mobilisera hjälp, reducera social isolering och hantera framtida svårigheter.	Socialstyrelsen (2012) ”Effekter av stöd till anhöriga som vårdar äldre med demenssjukdom eller sköra äldre”
Träffpunkter, mötesplatser, café och liknande	Mötesplatser och träffpunkter där den enskilde kan träffa andra och umgås, lära sig nya saker eller delta i olika aktiviteter	Borås stad. Boras.se (hämtad maj 2021)

6.3 Övriga insatser

Insatser riktade till personer med behov av socialpsykiatriskt stöd

Insats	Förklaring	Källa
Assertive Community Treatment (ACT)-team	Case management enligt assertive community treatment (ACT)-modellen	Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”
Case management	Case management är en insats som samordnar vården för personer med allvarliga psykiska funktionshinder för att de ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Case management enligt Flexible Assertive Community Treatment (FACT)-modellen	En variant av ACT-modellen är flexible assertive community treatment (FACT)-modellen. Denna modell har betoning på flexibiliteten i hur intensivt stöd brukaren får. När en brukare behöver mer intensivt stöd skrivs hen upp på en så kallad FACT-tavla, och tas om hand av hela teamet.	Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”
Arbets- och studiecoach	Arbets- och studiecoach kartlägger individens behov och önskemål och stöttar individen mot den sysselsättning som individen är intresserad av.	Lidingö stad, lidingo.se (hämtad maj 2021)

Insats	Förklaring	Källa
Individual Placement and Support, individanpassat stöd till arbete (IPS)	Individanpassat stöd till arbete (en variant av Supported Employment) är arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser för personer med funktionsnedsättning. Är utvecklad speciellt för personer med psykisk funktionsnedsättning	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Kognitivt stöd	Kognitivt stöd kan underlätta vardagen och till viss del kompensera för de begränsningar som kognitiva svårigheter kan medföra. Insatserna kan inkludera anpassningar i den fysiska miljön, anpassat förhållningssätt i den psykosociala miljön, stöd för att etablera rutiner samt tips om konsumentprodukter och förskrivning av hjälpmedel.	Vardochinsats.se (hämtad maj 2021)
Kontaktperson	Kontaktperson är en person som utses av socialnämnden med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”
Ledsagning	Ledsagning är individuellt inriktad insats i form av följeslagare ute i samhället för person med funktionsnedsättning	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”

Insats	Förklaring	Källa
Musikterapi	Musikterapi är en icke-verbal terapiform som ger effekt på både positiva och negativa psykossymtom.	Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”
Träffpunkter, mötesplatser, café och liknande för personer med psykisk funktionsnedsättning	Mötesplatser och träffpunkter där den enskilde kan träffa andra och umgås, lära sig nya saker eller delta i olika aktiviteter	Borås stad. Boras.se (hämtad maj 2021)
Peer support	Stöd av brukarspecialist	Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”
Personligt ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning	Personligt ombud är ett stöd för personer med psykisk funktionsnedsättning som behöver hjälp att påverka sin livssituation och kunna bli mer delaktiga i samhället.	Socialstyrelsen ”Kunskapsguiden”, kunskapsguiden.se (hämtad maj 2021)
Sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning	Insats till individ som på grund av psykisk funktionsnedsättning står utanför ordinarie arbetsmarknad men vill ha en meningsfull sysselsättning. Exempel på olika sysselsättningsplatser kan vara kök, vaktmästeri eller butik.	Höör kommun, höör.se (hämtad maj 2021)

Insats	Förklaring	Källa
Stöd i vårdkontakter vid fysisk ohälsa	Stöd i vårdkontakter innebär att individen får hjälp att formulera och beskriva sina fysiska besvär, förbereda sig inför besök i vården, minnas vad som sägs vid besöket och återföra information till de som är berörda.	Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”; Vardochinsats.se (hämtad maj 2021)
Trygghetslarm	Personburna trygghetslarm är ett tekniskt hjälpmedel för att öka tryggheten för den enskilde i dennes bostad.	
Annan trygghetsskapande insats		
Återhämtningsskola	Återhämtningsskola är kurser för individer som lever med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning genom att dela erfarenheter mellan kursdeltagare och kursledare.	Malmö stad, malmo.se (hämtad maj 2021)

Övriga insatser till anhöriga

Insats	Förklaring	Källa
Avlösning genom korttidsboende	Avlösning förekommer i olika former och syftar till att reducera den anhöriges upplevelse av stress eller belastning.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”

Insats	Förklaring	Källa
Avlösning genom dagverksamhet	Avlösning förekommer i olika former och syftar till att reducera den anhöriges upplevelse av stress eller belastning.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Avlösning i hemmet	Avlösning förekommer i olika former och syftar till att reducera den anhöriges upplevelse av stress eller belastning.	Socialstyrelsen (2017) ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”
Kontaktfamilj	Kontaktfamilj är familj som utses av socialnämnden med uppgift att ta emot barn för regelbunden vistelse och att finnas till hands i övrigt för barnet och dess närstående	Socialstyrelsen (2005) ”Termbanken”
Hemvårdsbidrag	Hemvårdsbidrag är ekonomisk ersättning för person som vårdar anhörig.	Stockholms stad, funktionsnedsättning.stockholm (hämtad maj 2021)

Insats	Förklaring	Källa
<p>Anpassat föräldrastöd till personer som har schizofreni eller schizofreniliknande tillstånd</p>	<p>Insats som kan utformas som program där man fokuserar på att utveckla färdigheter som ska hjälpa föräldern att möta barnets behov samt att få och behålla en god relation till barnet och samtidigt fokusera på en säker och trygg omgivande miljö för barnet. Detta kan ske i olika slutna eller öppna vårdformer. Det kan även handla om gruppverksamheter med ett pedagogiskt innehåll där man delar erfarenheter och får kunskaper för att hantera olika svårigheter i förhållande till sitt föräldraskap. Andra åtgärder kan vara stödjande insatser i hemmet för att avlasta föräldern, träna föräldrafärdigheter och där stödpersonen kan fungera som en extra vuxen gentemot barnen.</p>	<p>SBU (2020) ”Anpassat föräldrastöd till personer som har schizofreni eller schizofreniliknande tillstånd”; Socialstyrelsen (2018) ”Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd”</p>

7 Verksamhetsområde våld i nära relationer

Stöd i föräldraskap och sådant stöd som ges till barn eller barn och föräldrar gemensamt listas under verksamhetsområde barn och unga. Vid behov, samordna därför gärna era svar med dem som fyller i enkäten inom verksamhetsområde barn och unga.

7.1 Boendeinsatser

Boendeinsatser för våldsutsatta vuxna

Insats	Förklaring	Källa
Stöd vid byte av bostadsort	Stöd och hjälp, även till bostad, i den kommun han eller hon vill flytta till och bosätta sig i.	Länsstyrelsen Hallands län och Region Halland (2019) ”Våld i nära relationer – en regional handbok”
Stöd till boende inom kommunen, som inte är förtur		
Förtur i bostadskön		SKR (2021) ”Boende för våldsutsatta”

Insats	Förklaring	Källa
Jourlägenhet	Jourlägenhet som är särskilt avsedd för våldsutsatta personer är tänkt att användas under en tidsbegränsad period. Jourlägenhet kan beviljas när boendesituationen inte går att lösa på annat sätt och där behov av boende finns efter avslutad placering på skyddat boende	Solna stad (2018) ”Riktlinjer: Våld i nära relationer”
Korttidsboende, korttidsplats	Bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt.	Socialstyrelsen (2016) ”Metodguiden”
Skyddat boende för våldsutsatta kvinnor	Skyddat boende för våldsutsatta kvinnor där våldsutsatta och deras barn i en akut situation kan behöva ett tillfälligt skyddat boende för att fly från våld och hot.	Socialstyrelsen (2020) ”Kartläggning av skyddade boenden i Sverige”; Nationellt centrum för kvinnofrid
Skyddat boende för våldsutsatta påverkade av alkohol och droger	Skyddat boende för våldsutsatta kvinnor där våldsutsatta och deras barn i en akut situation kan behöva ett tillfälligt skyddat boende för att fly från våld och hot.	Socialstyrelsen (2020) ”Kartläggning av skyddade boenden i Sverige”

Insats	Förklaring	Källa
Tillgänglighetsanpassat skyddat boende	Skyddat boendet som är anpassat till behoven hos personer med funktionsnedsättning. Kan handla om lokaler, bemanning och kompetens hos personalen.	Socialstyrelsen (2020) ”Kartläggning av skyddade boenden i Sverige”
Skyddat boende med kompetens om hedersrelaterat våld	Skyddat boende för våldsutsatta kvinnor där våldsutsatta och deras barn i en akut situation kan behöva ett tillfälligt skyddat boende för att fly från våld och hot.	Socialstyrelsen (2020) ”Kartläggning av skyddade boenden i Sverige”
Tillfälligt boende	Tillfälligt boende som ges i det fall den våldsutsatte är i behov av att komma bort från våldsutövaren och inte har några möjligheter att ordna temporärt boende på egen hand. Handlar exempelvis om vandrarhem och pensionat, som motsvarar den våldsutsattes behov av skydd.	Stockholms stad (2012) ”Våld i nära relationer. Riktlinjer och handläggning inom Stockholms stads socialtjänst”; Solna stad (2018) ”Riktlinjer: Våld i nära relationer”

Boendeinsatser för våldsutövande vuxna

Insats	Förklaring	Källa
Tillfälligt boende för våldsutövare		SOU (2018:37) ”Att bryta ett våldsamt beteende”
Korttidsboende, korttidsplats	Bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt	Socialstyrelsen (2016) ”Metodguiden”
Stöd vid byte av boende inom kommunen		

7.2 Individ- och/eller gruppinsatser

Insatser riktade till våldsutsatta vuxna

Insats	Förklaring	Källa
Generella enskilda stödsamtal utan särskild manual		Nationellt centrum för kvinnofrid
Råd och stöd från socialsekreteraren		
Generella gruppsamtal utan särskild manual		
Gruppsamtal enligt Utväg-manualen	Gruppsamtal enligt Utväg-manualen kan vara av bearbetande eller informativ karaktär, men framför allt karakteriseras de av ett öppet samtalsklimat där utbyte av erfarenheter står främst på agendan.	Göteborgs stad (2015) ”Tillsammans får jag egenkraft”

Insats	Förklaring	Källa
Stöd i andra myndighetskontakter		
Kognitiv beteendeterapi (KBT)	Kognitiv beteendeterapi (KBT) är ett samlingsnamn för psykoterapier där individer tränar på att använda sig av nya beteenden och tankemönster för att minska psykologiska problem.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Motiverande samtal (MI)	Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Partnerkontakt / säkerhetskontakt	Partnerkontakt är en manualbaserad metod för samtal med våldsutsatta personer när våldsutövaren går i behandling. Syftet är att öka de utsattas säkerhet. Partnerkontakt utgörs av minst fem kontakter tillfällen mellan den våldsutsatta personen och partnerkontaktpersonen.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Psykodynamisk psykoterapi (PDT)	Psykodynamisk psykoterapi (PDT) är ett samlingsnamn för psykoterapier där man arbetar med självinsikt och relationer till andra för att minska psykologiska problem	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Viktig intressant person (VIP)-programmet	Insats som är till för individer som är unga eller vuxna med funktionsnedsättning. Syftar till att träna på att sätta gränser och vara tydlig med vad individen vill och inte vill. Kursen handlar också om att minska risken att utsättas för våld eller att utsätta andra för våld.	Halmstads kommun, halmstad.se (hämtad maj 2021)

Insatser riktade till våldsutövande vuxna

Insats	Förklaring	Källa
Generella stödsamtal utan särskild manual		SOU (2018:37) ”Att bryta ett våldsamt beteende”
Råd och stöd från socialsekreteraren		
Generella gruppsamtal utan särskild manual		

Insats	Förklaring	Källa
Alternativ till våld (ATV)	Alternativ till våld (ATV) syftar till att individen ska sluta använda våld och utveckla förmågan att kommunicera, samarbeta och lösa konflikter i nära relationer. Behandlingen kan ges både individuellt och i grupp och genomgår fyra faser.	Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”
Icke-våldsgrupp (bygger på Alternativ till våld)	Icke-våldsgrupp är en manualbaserad metod för gruppbehandling som bygger på den norska metoden Alternativ till våld (ATV).	Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”
Samtal om våld (bygger på Alternativ till våld)	Samtal om våld bygger på den norska metoden Alternativ till våld (ATV), som har tillförts element från andra terapiformer, som motiverande samtal, kognitiv beteendeterapi, schematerapi och mindfulnessbaserad och affektfokuserad terapi. Efter cirka tre strukturerade bedömningssamtal hålls mellan 15 och 20 behandlingssamtal.	Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Caring Dads	Caring Dads är ett strukturerat, manualbaserat, psykoeducativt påverkansprogram som är utformat för pappor som utövat våld mot barnet och/eller barnets mamma. Programmet är 17 veckor och genomförs i huvudsak i grupp, men kan även användas för enskilda insatser.	SBU (2018) ”Öppenvårdsinsatser för familjer där barn utsätts för våld och försummelse”; Länsstyrelsen i Stockholms län (2010) ”Socialtjänstens arbete med män som utövar våld i nära relation”
Terapi byggd på Core Conflictual Relationship Theme (CCRT)	insatsen bygger på en mer generell metod för analys av dominerande teman i människors relationer till andra, Core Conflictual Relationship Theme (CCRT). Syftet med terapin är att individen ska bli medveten om sitt kärntema, frigöra sig från det, uppfatta andra människor mer realistiskt och därför kunna förhålla sig till dem med större empati och förståelse	Socialstyrelsen (2011) ”Metoder i arbetet med våldsutövare”

Insats	Förklaring	Källa
Duluthmodellen	I duluthmodellen kan männen delta frivilligt, men det är vanligare att de har ålagts att delta av rättsväsendet. I modellen ingår också att de våldsutsatta kvinnorna ska få information om programmet som mannen genomgår. De ska dessutom få veta hur de kan värna sin säkerhet och vilka möjligheter de har att få stöd. De får också bedöma hur männens våldsbeteende förändras under tiden i programmet. En väsentlig del av Duluthmodellen är en gruppverksamhet som syftar till att lära män att inte använda våld.	SOU (2018:37) ”Att bryta ett våldsamt beteende”
Internetbehandling mot våld i nära relationer (IVIN)	Internetbehandling mot våld i nära relationer (IVIN) är ett internetbaserat program för behandling av personer som utövar våld i nära relationer. Individen arbetar med var och en av de sju modulerna under en eller två veckor.	Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Kognitiv beteendeterapi (KBT)	Kognitiv beteendeterapi (KBT) är ett samlingsnamn för psykoterapier där man tränar på att använda sig av nya beteenden och tankemönster för att minska psykologiska problem.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Motiverande samtal (MI)	Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser.	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”
Möta pappor/föräldrar med våldsproblematik (MPV)	Insatsen syftar till att öka en våldsutövande förälders motivation för att börja i behandling eller inleda annat förändringsarbete som kan leda till att våldet upphör. Insatsen omfattar ett inledande trepartssamtal, mellan fyra och åtta enskilda samtal och ett avslutande trepartssamtal.	Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Preventing domestic violence (Predov)	Preventing domestic violence (Predov) är ett behandlingsprogram för våldsutövare i nära relationer. Predov omfattar 22 programmöten som normalt hålls en eller två gånger i veckan. Den totala mötestiden är 25 timmar, men det stora arbetet görs mellan mötena i form av hemuppgifter.	Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Process-Psychodynamic Treatment (PPT)	<p>Det övergripande syftet med terapin är att männens våld ska upphöra genom att tre delmål uppnås:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Att mannens isolering minskar och hans känslomässiga engagemang i andras välbefinnande ökar • Att rötterna i barndomen till könsrollsförväntningar och beteenden byggda på skam undersöks • Att förmågan att uttrycka känslor direkt och ansvarsfullt ökar <p>Männen träffas två och en halv timme i veckan under 20 veckor</p>	Socialstyrelsen (2011) ”Metoder i arbetet med våldsutövare”
Psykodynamisk psykoterapi (PDT)	Psykodynamisk psykoterapi (PDT) är ett samlingsnamn för psykoterapier där man arbetar med självinsikt och relationer till andra för att minska psykologiska problem	Socialstyrelsen (2019) ”Metodguiden”

Insats	Förklaring	Källa
Sinnemestring, ilskehantering	Insatsen syftar till att våldsbeteendet ska upphöra genom att individen lär sig nya beteenden och sociala färdigheter, förändrar negativa tankar och livsregler och förstår hur dessa hänger ihop med tidigare upplevelser. Gruppbehandlingen föregås av tre eller fyra inledande individuella samtal och består sedan av 15 gruppssessioner à två timmar.	Socialstyrelsen (2020) ”Metodguiden”

7.3 Övriga insatser

Insats	Förklaring	Källa
Stöd vid akut behov av ekonomiskt bistånd	Stöd vid akut behov av ekonomiskt bistånd handlar om beredskap för att kunna handlägga ett ärende om ekonomiskt bistånd som är akut och avser en våldsutsatt person.	Stockholms stad (2012) ”Våld i nära relationer. Riktlinjer och handläggning inom Stockholms stads socialtjänst”

Insats	Förklaring	Källa
Hushållsekonomisk rådgivning	Insatsen innebär att socialsekreteraren erbjuder hjälp med att gå igenom och planera ekonomin och upprätta en hushållsbudget. I samband med detta kan skuldproblem upptäckas och personen kan hänvisas till budget- och skuldrådgivning.	Socialstyrelsen (2019) ”Kunskapsguiden”
Kontaktperson	Kontaktperson är en person som utses av socialnämnden med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”
Kontaktperson, inriktning heder	Kontaktperson är en person som utses av socialnämnden med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter. Med inriktning heder	Socialstyrelsen (2016) ”Termbanken”
Schyssta Relationer – Våldspreventiv gruppverksamhet	Insatsen syftar till att synliggöra och förebygga våld mot och bland personer med intellektuell funktionsnedsättning	SOU (2018:37) ”Att bryta ett våldsamt beteende”

Insats	Förklaring	Källa
Säkerhetsplanering, genomgång av säkerhet	Insats där socialtjänstens handläggning behöver präglas av ett säkerhetstänkande. Det gäller såväl valet av mötesplats för samtalet med den våldsutsatta som hanteringen av dokument och datasystem	Socialstyrelsen (2016) ”Våld. Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer”